

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΤΟΣ ΙΘ'

ΑΡ. 234

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΠΥΘΑΓΟΡΑ ΔΡΟΥΣΙΩΤΗ ..... Μιά κρυφή προσδοκία (ποίημα).
Ι. Γ. ΙΩΑΚΕΙΜ ..... Δρόμοι και σταυροδρόμια (ποίημα).
Ν. ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗ ..... Γλωσσική μορφή (άποψεις).
ΠΡΙΑΜΟΥ ΛΟΪΖΙΔΗ ..... Ίστορία (ποίημα).
Μ. Δ. .... Υγο Betti (σημειώμα).
ΥΓΟ ΒΕΤΤΙ (Μετάφρ. Μαργαρίτας Δαλμάτη) ..... Κάιν (διήγημα).
Ν. Α. ΜΙΚΕΛΛΙΔΗ ..... Ψαράδες (ποίημα).
ΚΩΣΤΑ ΠΡΟΥΣΗ ..... Κυπριακές λέξεις στα ποιήματα του Βιζηννού (μελέτη).
ERIC JAMES (Μεταφρ. Χρ. Χαραλάμπους) ..... Κρίσις
εις την εκπαίδευσιν (μελέτη).
Α. Σ. Ι. .... Wallace Stevens (ποίημα).
WALLACE STEVENS (Μεταφρ. Άνδρέα Σ. Ίωάννου) ..... Παραλλαγές
πάνω σέ μιά μέρα του καλοκαιριού (ποίημα).
ΛΟΥΛΑΣ ΙΕΡΩΝΥΜΙΔΟΥ ..... Άντίοχος Εύαγγελάτος (μελέτη).
Γαλλική Τέχνη: PIERRE - AUGUSTE RENOIR : «Μιά κυρία στη θάρκα».
Παράρτημα: Ν. ΧΙΟΝΙΔΗ ..... ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΚΗ

(*Η συνέχεια στήν επόμενη σελίδα).

ΚΥΠΡΟΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 1954

33.4
CCYPR1

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ
ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑΣ ΣΧΟΛΙΚΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

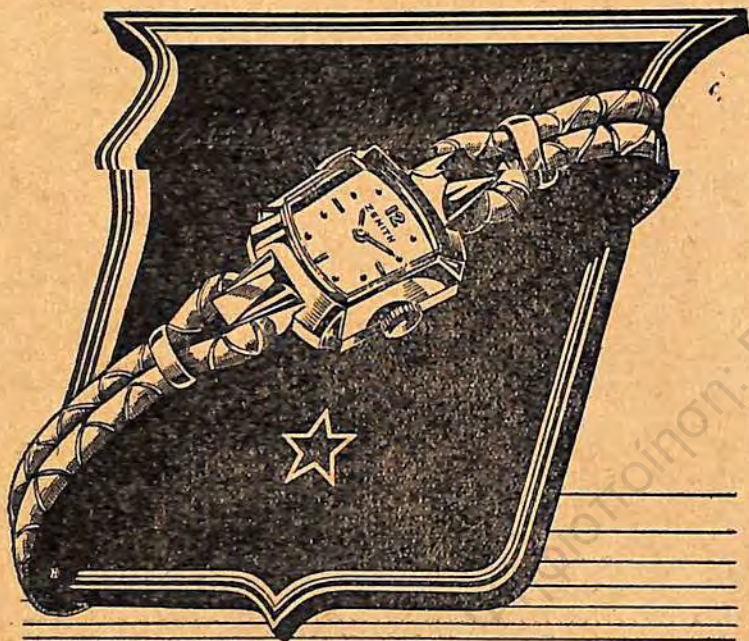
Έτησια συνδρομή: Διά την Κύπρον 15 σελίνια.
Διά την Ελλάδα, Αίγυπτον και Άγγλιαν 1 λίρα.
Διά την Άμερικην και άλλαχοῦ 5 δολλάρια.
2 σελίνια.

Τιμή τεύχους

Διευθυντής: **ΝΙΚΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ**, Σανταρόζα 5, Λευκωσία (Κύπρου).
Ίδρυτές: **Κ. ΠΡΟΥΣΗΣ, ΑΝΤ. ΙΝΤΙΑΝΟΣ, Ν. ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ.**

(Συνέχεια περιεχομένων).

ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ. **Ι. Α. Θωμοπούλου:** Τὰ τοπωνύμια τῆς Κύπρου.—**ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ. Ν. Κρανιδιώτη:** Ρόδη Προβελέγγιου «Ἡ Ρίζα τοῦ Μύθου». — **Γιώργου Πράτσια:** Νίκου Κρανιδιώτη «Μορφές τοῦ Μύθου». — **Κ. Προυσῆ:** Γαλάτειας Σαράντη «Ἐπιστροφή». — **Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ. Τ. Μ. Φ.** Ἡ κίνηση τῶν ἐκθέσεων. Ἐκθεση Ζωῆς Κατραβᾶ Βαλοσάμη. Ἐκθεση Γ. Μαυροῦδη.—**Ἡ ΑΓΓΛΙΚΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ. Χάρη Γαβριηλίδη:** Θεατρικὴ κίνηση. Ἄρνολντ Τόυνμπη. Συναυλίαι.—**ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Δούλας Ἰερωνυμίδου:** Ἡ Λογοτεχνία.—**ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ. Ν. Κρανιδιώτη:** Ὁ Θάσος Λαμπέτη—Παππά—Χόρν στὴν Κύπρον.—**ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ. Κ. Σπυριδάκι:** Κυπριακὰ πωλητήρια.—**ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ. Κ. Γρ.:** Ἐρνεστ Χέμγκουεῦ.—**ΕΙΔΗΣΕΙΣ.—ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ.—ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.**

ZENITH

Γενικοὶ ἀντιπρόσωποι διὰ τὴν Κύπρον: **ΧΡ. ΣΟΦΟΚΛΕΙΔΗΣ & ΣΙΑ**
Τ.Κ. Ἄρ. 210, Τηλ. 2954 Λευκωσία.

Ἀντιπρόσωποι Λεμεσοῦ: **ΑΔΕΛΦΟΙ ΧΡΥΣΟΧΟΥ**
Ἀντιπρόσωπος Κερύνειας: **ΚΙΚΑΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ**
Ἀντιπρόσωπος Πάφου: **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ**

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

09 MAR 2006

ΔΩΡΕΑ

Ἐξαιρετὰ Ἐπιτραπέζια ΚΡΑΣΙΑ

Λευκὸ
ξηρὸ

Παλαιωμένα ὑπὸ ιδεώ-
δεις συνθήκας θερμοκρα-
σίας εἰς τὴν μοναδικὴν ἐν
Κύπρῳ ἰσοθερμικὴν «κά-
βα», φέρουν ἐπὶ τοῦ πε-
ριλαιμίου τῆς φιάλης τὴν
χρονολογίαν τῆς ἐσοδεί-
ας ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατε-
σκευάσθησαν, ὥστε ὁ κα-
θέννας νὰ ἐλέγῃ τὴν ἡλι-
κίαν των ἢ νὰ ἐκλέγῃ τὸ
κρασί τῆς ἐσοδείας ποῦ
προτιμᾷ.

Ἐρυθρὸ
ξηρὸ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ: ΑΘΗΝΑΙ—ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΟΤΖΙΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ Β': ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ 38

130 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ
ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝ ΚΥΠΡΩ:

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΛΕΜΕΣΟΣ, ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ (2), ΚΑΪΡΟΝ (2), ΠΟΡΤ ΣΑΪΔ

ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ:

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 6, OLD JEWRY, E.C. 2

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΙΔΡΥΘΕΝΤΕΣ ΥΠΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ:

HELLENIC BANK TRUST COMPANY—

139, WILLIAM STREET—NEW YORK N.Y.

BANK OF ATHENS TRUST COMPANY—

205, WEST 33rd STREET—NEW YORK, N.Y.

THE SOUTH AFRICAN BANK OF ATHENS LTD.—

116, MARSHALL STREET—JOHANNESBURG.
EXCHANGE PLAGE—CAPE TOWN.

ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Τὰ Καλύτερα Αυτόματα Ήλεκτρικά Πλυντήρια

BENDIX

Μ Ε Ε Ν Α

«Άγγιγμα τοῦ Κουμπιού» τελειώνει ἡ ἡμέρα πλυσίματος.

Ὅλο τὸ πλύσιμο τῶν ἀσπρόρουχων σας
γίνεται αὐτομάτως.

ΜΟΝΑΧΟ ΤΟΥ:

- ★ Βρέχει τὰ ρούχα.
- ★ Τὰ πλένει.
- ★ Τὰ τινάζει 3 φορές.
- ★ Τὰ στεγνώνει.
- ★ Ξγάζει τὰ νερά του αὐτόματα.
- ★ Σβήνει τὸν ἠλεκτρισμό του.

Ἐκατομμύρια οἰκοκυρῶν κατόχων τοῦ ΜΠΕΝΤΙΞ σ' ὄλο τὸν κόσμο ἀπολαμβάνουν ἡσυχία κατὰ τις ἡμέρες πλυσίματος. Οἱ τυχερὲς αὐτὲς οἰκοκυρὲς-δὲν ἔχουν παρὰ νὰ θάλουν τὰ λερωμένα ρούχα στὸ πλυντήριο τους, ν' ἀγγίσουν τὸ κουμπί, καὶ νὰ θάλουν σαπούνη. Τὰ BENDIX κάνουν τὰ ὑπόλοιπα...

Αὐτομάτως καὶ μὲ τελειότητα.

BENDIX Αυτόματα Πλυντήρια.

Ἀντιπρόσωποι ἐν Κύπρῳ:

ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ν. Π. ΛΑΝΙΤΗΣ ΛΤΔ.

ΛΕΜΕΣΟΣ — ΛΕΥΚΩΣΙΑ — ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ
ΛΑΡΝΑΞ — ΠΑΦΟΣ.

Ναυτιλιακή Έταιρεία ΑΜΑΘΟΥΣ

ΕΜΠΙΣΤΕΥΘΗΤΕ ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

ΑΜΑΘΟΥΣ

Γενικοί Πράκτορες τῶν κάτωθι Ἑταιρειῶν :

- ΕΘΝΙΚΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΤΑΕ
- AIR LIBAN
- AIR FRANCE
- SABENA
- SCANDINAVIAN AIRLINES SYSTEM

αἱ ὁποῖαι προσφέρουν ἀμέσους συνδέσεις μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου μὲ πολυτελῆ καὶ σύγχρονα ἀεροπλάνα.

ΛΕΥΚΩΣΙΑ — ΛΕΜΕΣΟΣ — ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ — ΛΑΡΝΑΞ

ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ

ΧΡ. Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Λήδρας 55—57

Ἁγίου Ἀνδρέου 80

Λεωφόρος Γεωργίου Ε' 6

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΛΕΜΕΣΟΣ

ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

Προσφέρουν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια εἰς τὸν καταναλωτὴν ὅ,τιδήποτε χρειασθῆ ἀπὸ :

ΕΙΔΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΣ: Καπέλλα CHRISTY'S, ὑποκάμισα Ἑλληνικά μεταξωτά ΜΑΡΟΥΣΗ, VAN HEUSEN, γραβάτες ATKINSON, ἐσώρουχα ὀλόμαλλα καὶ Interlock, Κάλτσες SMOOTH NYLON, παλτὰ ἀνδρική, καπαρτίνες, ἀδιάβροχα QUELRAYN, παλτὰ γούνινα, κάππες JAYSAM, Κουβέρτες ὀλόμαλλες Ἁγγλίας WITNEY, μονόχρωμες καὶ καρῶ εἰς ὅλα τὰ μεγέθη, κλπ.

ΔΩΡΑ: Ἡ μεγίστη ἔκθεσις ἐν Κύπρῳ ἀπὸ εἶδη ἐπάργυρα, πορσελάνες, κρύσταλλα, πιπελό, μπρούντζινα, Μαχαιροπήρουνα, κασετίνες κλπ.

ΕΙΔΗ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ: Ἡ μεγαλύτερα συλλογὴ βαλιτσῶν, τσαντῶν ἀπὸ δέρμα, φίπρα κλπ.

ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΑ: Ὅλα τὰ εἶδη τῶν μεγαλύτερων ἐργοστασίων LANVIN, QUERLAIN, MILLOT, HELENA, RUBINSTEIN, JOHANN MARIA FARINA, Κολωνίας κλπ.

Ἡ τριακονταετής μας πείρα σᾶς ἐγγυᾶται τὰ ἐκλεκτότερα εἶδη εἰς τὰς χαμηλότερας τιμὰς.

— ΤΙΜΑΙ ΟΡΙΣΜΕΝΑΙ —

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΕΠΑΙΝΗΣΕ ΟΜΟΦΩΝΑ Η ΚΡΙΤΙΚΗ

ΝΙΚΟΥ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗ
ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

«... Ἀπλή, καθαρή ἡ ἀφήγηση στὶ «Μορφές τοῦ Μύθου», καθαρὸ καὶ τὸ σκέδιο κά-
θε διηγήματος. Ὁ κ. Κρανιδιώτης θέλει νὰ ἔχη κοντὰ του τὸν ἀναγνώστη. Καὶ τὸ
κατορθώνει.»

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ («Ἐλευθερία» Ἀθῶν, 30 Ὀκτωβρίου 1954.)

«... Σὰν πεζογράφος ὁ κ. Κρανιδιώτης συγκειτρώει δυὸ ἐνδιαφέρουσες δυνάμεις:
τὴν ἀάπτειν τοῦ μύθου καὶ τὴ φυσικότητα τῆς ψυχολογίας καὶ τῶν πράξεων τῶν
ἡρώων του. Ἀφηγητὴς τῆς καθημερινῆς Κυπριακῆ ζωῆς, μὲ χαρακτῆρα ἡρωικὸ ἢ
εἰδωλλιακὸ, κατορθώνει πάντα, ἀνάμειξ' ἀπ' τὰ τρεχοῦμενα γεγονότα, ν' ἀποκαλύ-
πτει ζωντανεύοντας τοὺς τύπους του, καὶ νὰ κρατᾷ ἀδιάπτωτο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ
ἀναγνώστη σὲ ὅτι μυστικὸ φέρνει μὲ τὴ δράση τους...»

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ («Ἡ Αὐγή», 1 Νοεμβρίου 1954.)

«... Οἱ «Μορφές τοῦ Μύθου» εἶναι ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ συναρπάζουν μὲ τὴν πλοκὴ τους,
τὴν πλούσια φαντασία, τὴ διαγραφή τῶν χαρακτῆρων, τὸ ἔτσι, τὸ λυρικό φυσιο-
λατρικὸ χρῶμα ποὺ λούζει καὶ περιβάλλει τοὺς ἥρωες. Ὁ συγγραφέας ἔχει ὕψος
προσωπικὸ, ἀρχιτεκτονικὴ ἢ στὴν ἐκτέλεση καὶ πρὸ πάντων ἐνότητα...»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ («Κυπριακὰ Γράμματα», 10' 234.)

«... Ὁ συγγραφέας τῶν «Μορφῶν τοῦ Μύθου» εἶναι ὁ εὐαίσθητος ἄνθρωπος, ποὺ
ἀγαπᾷ πολὺ τὸν ἄνθρωπο, χαίρεται γιὰ τὴν ἀνάστασή του καὶ θλίβεται γιὰ τὸ
ξέπεσμά του. Ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ ἀσχήμια τῆς ζωῆς. Ἡ ἀρετὴ τους, ἡ
ἀπλοικὴ εὐκρίνεια τους, ἡ πίστη τους, ἡ λεβεντιά τους εἶναι ἡ ὁμορφιά τῆς ζωῆς.
Αὐτὸ τὸ συγκρατημένο θαυμασμό γιὰ τὴ λεβεντιά, αὐτὸ τὸ συγκρατημὸν νο παράπονο
γιὰ τὴν ταπεινότητά καὶ τὴν εὐτέλεια τῶν ἀνθρώπων, αὐτὴ τὴ μελαγχολικὴ ὄχι ὁμῶς
ἀπαισιόδοξη διάθεσι γιὰ τὴ μοῖρα τους, τραγουδάει στὰ διηγήματά του ὁ κ. Κρανι-
διώτης. Ὑπογραμμίζω τὴ λέξη τραγουδάει, γιὰτὶ ἐπαναλαμβάνω πὼς ἡ διάθεση
ἢ ποιητικὴ καὶ ὁ λόγος ὁ ποιητικὸς κυριαρχεῖ στὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ κ. Κρανιδιώτη.»

Θ. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ («Ἐλευθερία» Λευκωσίας, 3 Νοεμβρίου 1954.)

«... Μάστορας στὴν ἀφήγηση ὁ κ. Κρανιδιώτης, ξέρει νὰ χειρίζεται μ' ἐπιδειξίματα
τὰ πάθη ὡς δύναμη καὶ κίνητρο τῶν πράξεων καὶ τῶν προσώπων, καὶ μάλιστα τὸ
ἔρωτικό πάθος. Ἐκεῖ ὁ ὁμῶς ποὺ συναρπάζει σ' αὐτὸ ὅλο τὸ φῶτο τῶν παθῶν καὶ
τῶν προσώπων καὶ πραγμάτων εἶναι ἡ ποιητικὴ ἢ τραγικὴ ὕψη τῶν πραγματι-
κότητων ὅπου ζοῦμε.»

Κ. ΚΥΡΡΗΣ («Πρωτεύουσα», 27 Σεπτεμβρίου 1954.)

«... Κλίμα τῶν «Μορφῶν τοῦ Μύθου» εἶναι τὸ ἀγροτικό... Ἡ μελαγχολία κί-
ἢ ἐγκαρτέρησι, κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ Κυπρίου, διασπάζουν στὸ ἔργο. Ἡ γλώσ-
σα ἀπολύτως δοκιμὴ κί' ἐξευγενισμένη, μὲ ποιητικὰ στοιχεῖα ἐδῶ κί' ἐκεῖ, καθιστοῦν
τὸ ἔργο ζωντανό. Ὁ ἔρωτισμός, ἕνας ἔρωτισμὸς ὑγιῆς καὶ ἐκφρασμένος συνεισά-
ματῶν.»

Κ. ΛΗΔΡΑΙΟΣ («Κυπριακὴ», 20 Σεπτεμβρίου 1954.)

«... Ὁ κ. Κρανιδιώτης εἶναι δεξιότεχνος τοῦ γραπτοῦ λόγου. Ἔχει πλούσιες ἐμ-
πνεύσεις καὶ ξεύρει νὰ ἐπεξεργάζεται τὰ θέματά του μὲ πολλὴν τέχνην. Τὰ διηγή-
ματά του ἔχουν πλοκὴν συναρπαστικὴν καὶ τύπους ψυχολογημένους, κατορθώνουν δὲ
νὰ μεταφέρουν τὸν ἀναγνώστη μέσα εἰς τὸ κλίμα τῶν ὑποθέσεων τῶν μὲ ἐξαιρετικὴν
δύναμιν.»

ΓΛΑΥΚΟΣ ΧΡΙΣΤΗΣ («Ἔθνος», 19 Σεπτεμβρίου 1954.)

«... Ὁ κ. Κρανιδιώτης μὲ τὶς «Μορφές τοῦ Μύθου» παρουσιάζεται προικισμένος μὲ
τὸ χάρισμα τῆς ἀ' αὐσεως, ποὺ δίνει πληρότητα στὸν χαρακτῆρὸς του, καὶ προσ-
φέρει ἱστορίες καθάρεις, γεμάτες μεγαλοπρέπεια καὶ σφιχτοδεμένες, ποὺ τὶς διέπει
ἕνας ἀγέρας ἀγριωπῆς εὐγένειας. Ἡ ἀφήγηση ἔχει κίνηση κί' ὀφθαίνοται τεχνικὰ μὲ
διακοσμητικὴ ποικιλία, ἐνὸς ταυτόχρονα παρουσιάζει ἕνα θαυμάσιο ὁδήγημα στὸ
ἐσώτερο νόημα τῆς γλώσσας μὲ τὴν προσεκτικὴ ἐπιλογὴ καὶ τοποθέτηση τῆς λέξεως
καὶ τῆς φράσεως...»

ΚΗΦΙΣΟΣ («Ἐλευθερία» Λευκωσίας, 19 Σεπτεμβρίου 1954.)

«... Ὁ κ. Κρανιδιώτης εἶναι ἕνας καλὸς ἀφηγητὴς ποὺ κατορθώνει μὲ ἀπλὰ καὶ λιτὰ
μέσα νὰ μᾶς δώσει ἐξαιρετὰ διηγήματα. Ἡ ἀνέλιξις τοῦ μύθου εἶναι στρωτὴ, δίχως
χάσματα καὶ πλατειασμούς καὶ κρατᾷ ἀδιάπτωτο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη.»

«ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ», 21 Ὀκτωβρίου 1954.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΟ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΩΝ
«ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ» (Σανταρόζα 5, Λευκωσία).

ΤΙΜΗ: Διὰ τὴν Κύπρον 8 σελλίνα. Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν 10 σελλίνα.
Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ὁ Renoir γεννήθηκε στὴ Limoges στὶς 25 Φεβρουαρίου 1841.
Δεκατριῶν χρονῶν μπῆκε σὰν ὑπάλληλος σ' ἕνα ἀγχειοπλαστεῖο, ὅπου
ἄρχισε νὰ κάμνει τὰ πρῶτα του διακοσμητικὰ σχέδια. Τὸ 1862 ἐνεγρά-
φη στὴ Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν. Ἔργα του ἐξέθεσε γιὰ πρώτη φορά τὸ
1864. Διάσημος ἱμπρεσιονιστὴς, ὀργάνωσε μὲ τοὺς Μονέ, Δεγά καὶ
Πισσάρο τὴν πρώτην ἔκθεση τῆς Σχολῆς τῶν ἱμπρεσιονιστῶν ζωγρά-
φων στὸ Nadar's gallery, τὸ 1874. Ἀπὸ τὸ 1899 ἐξῆσε στὴ Νότιο Γαλ-
λία. Ἡ ἔκθεσή του στὸ Φθινοπωρινὸ Σαλόνι τοῦ 1904 ἦταν ἕνας πρα-
γματικὸς θρίαμβος. Ἀπέθανε τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1919. Περιήρητοι πίνα-
κές του εἶναι «Le moulin de la golette», «Le caparet de la mère Anthony»,
ἢ προσωπογραφία τοῦ Theodore de Banville κλπ.

PIERRE : AUGUSTE RENOIR

Μιά Κυρία στη βάρκα (Λεπτομέρεια).

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΛΕΥΚΟΣΙΑ-ΚΥΠΡΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΘ΄.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 1954

ΑΡ. 234

ΜΙΑ ΚΡΥΦΗ ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ

Ἀνήσυχα νυκτοπούλια οἱ σκέψεις
φετεροκοποῦνε ἀπάνω ἀπ' τὰ ρημάδια τῶν πύργων τῆς σιωπῆς,
πού τὰ ὑφαίνει τῆς λήθης τ' ἀσημένιο μαγνάδι.

Στοῦ πόνου τὰ τρίστρατα
σεργιανίζουν βρυκόλακες τὰ νεκρά τὰ ὄνειρά μας,
κι' ἡ ἀνώφελη πείρα, κουκουβάγια διαβάζει
στό βιβλίο τῶν ἄστρων τὸ βαρὺ πεπρωμένο...

Κι' ἀπὸ μιὰ χαραμάδα μιὰ κρυφὴ προσδοκία,
σὰν τριανταφυλιά,
προσπαθώντας ν' ἀνέβει πρὸς τὰ ὕψη τὰ μάταια
ν' ἀτενίσει τὸν ἥλιο,
μὲ χλωμά νεκρολούλουδα δίχως δάκρυα, ράβνει
τὴ θλιμμένη ὑπαρξή μας.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Ν. ΔΡΟΥΣΙΩΤΗΣ

ΔΡΟΜΟΙ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΑ

«...Ὁ τέταρτος ἦταν ὁ Μανῆν, ὁ ἄλλοτε ὀμογάλακτος καὶ
νεανικὸς φίλος τοῦ τετράρχου Ἡρώδου τοῦ Ἀντύπα, πού διάτα-
ξε νὰ φονεῖται ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς καὶ νὰ περιπαίξουν τὸν
Ἰησοῦ. Τὰ δύο παιδιὰ θήλασαν ἀπὸ τὸ ἴδιο γάλα, πήραν τὴν
ἴδια ἀνατροφή. Ὁ ἕνας ἔγινε τύραννος, μοιχός, συνένοχος γιὰ
τὴ σταύρωση τοῦ Κυρίου, ὁ ἄλλος κήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ
Χριστοῦ. Πόσο διαφορετικοὶ εἶναι οἱ δρόμοι τῶν ἀνθρώπων!».

JOSEPH HOLZER

Στὰ σταυροδρόμια τῶν καιρῶν
μᾶς κτύπησε ἡ μπόρα τοῦ πεπρωμένου,
συνοδευμένη ἀπὸ τὸ χαλάζι τοῦ θεατρινισμοῦ.
Τὸ πρόσωπο κιτρίνησε παράξενα
ἀναυδὴ ἡ ψυχὴ
ὑποδέχτηκε στὸ σπιτικό της τὴ θέληση, πού
φοροῦσε τὰ παλτά τοῦ θράσου καὶ τὰ πέπλα τῆς ὑποκρισίας.
— Ἦταν πολὺ μοντέρνα καὶ κοσμικὴ αὐτὴ
ἡ θέληση. Ἀκολουθοῦσε τὸ συρμό κατὰ γράμμα.

Ἀπὸ κάποιο σκοτεινὸ καὶ πανάρχαιο δωμάτιο
—ἀτμόσφαιρα γεμάτη δέος καὶ ὑποβλητικότητα—
τὸ Περρασμένο δοκίμασε νὰ λυτρωθῆ
ἀπὸ τὰ σάβανά του!

Ἦταν ὅμως καλὰ δεμένο, κι' ὄλα ἦσαν μάταια.
—Τι σοφὰ πού προνόησαν οἱ νεκροθάφτες!—
Ἀκούστηκαν μόνο κραυγὲς ἀποδοκιμασίας πού
ἔμοιαζαν μὲ μελλοθάνατους—σὰν τὶς διαμαρτυρίες
κάποιου γέροντος καὶ μοναχικοῦ βουλευτῆ

έναντια στην απασχολημένη Κυβέρνηση.
Τί έλεγαν αυτές τώρα πιά κανείς δέ θυμάται!
'Ο Θρύλος θαρέθηκε να τις δεχτεί
κι' ή Παράδοση δέν δεχόταν επισκέψεις
τέτοια περασμένη ώρα.
('Η 'Ιστορία—ποιός ξέρει—'Ισως κάποτε τις γράψει
σέ καμιά παλιοφυλλάδα, πού
θά μείνει αδιάβαστη στά σκονισμένα ράφια κάποιου μουσείου.
'Η 'Ιστορία—σωστά τó είπαν οί σοφοί—
είναι περισσότερο έπιστήμη και λιγώτερο αίσθημα).

"Όταν ύστερα από χρόνια μιά ομάδα άργόσχολοι
καθόταν μαζεμένοι γύρω από τó πράσινο τραπέζι
—'Αέρας άποπνικτικός από τσιγαρίλες,
οί έμειοι ενός φίλου, και
τά φλογισμένα μάτια του άλλου,
δλα έδιναν τήν έντύπωση μεθυσμένων ανθρώπων—
κάποιος άμαρτωλός έκκεντρικός
ένύσταξε περισσότερο από τούς άλλους
—'Ισως από τó πολύ ποτό του πολέμου
'Ισως πάλι νάπεσε στό έπάρατο πάθος του ναρκωτικού—
(τώρα αυτή ή λεπτομέρεια δέν ένδιαφέρει και πολύ!).

...
Στήν ένόρασή του ξανάδε τά σταυροδρόμια
και ήχησε σ' ατί του ό μακρινός
άντίλαλος σθημένης μελωδίας.
"Όταν ύστερα τόν ρώτησαν, είπε:
—'Ο Μαναήν συναντήθηκε με τόν 'Ηρώδη
τόν όμογάλακτό του.
Στό σταθμό ύπήρχε πολύς συνωστισμός:
άπό χιλιάδες δρόμους έφτασαν τά τραίνα
μεταφέροντας κάθε λογής ανθρώπους.
Κανένα τραίνο δέν φαινόταν ν' αφήνει τó σταθμό:
Είπαν: έγινε σεισμός,
κι' ή γή κατάπιε όλους τούς δρόμους,
'Ο ήλιος έσβησε,
ξασπλώθηκε κάτι πούμοιαζε με θόρειο σέλας.
"Ενας πληροφορημένος άναφερε ένα
Φρόντ πούκανε, λέει, ψυχανάλυση!...
Μερικοί έτόιμασαν κιόλας τις άποσκευές
άλλά οί δρόμοι τών ανθρώπων είχαν
κλείσει για πάντα!

...Τέλειωσε με σοβαρότητα τή διήγησή του
αυτός ό έκκεντρικός άμαρτωλός,
και κοίταξε, χωρίς ένδιαφέρον, τούς φίλους του,
—είχαν όλοι άποκοιμηθί!...
"Άλλωστε ούτε τόν πρόσεχε, ούτε
τόν πίστευε κανείς.
Αυτός διάβαζε φιλοσοφία, κι' έγραφε ποιήματα,
κοντά σ' αυτά,
ήτανε έγωϊστής, σχολαστικός, μονότονος—
'Όλοι προτιμούσαν τόν άλλο, πού,
έκαταλάβαινε εύκολότερα τά θέλητρα τής ήδονής,
και στή μαγεία του κρασιού,
έμάντευε τή Μαίρα
θετικώτερα.

I. Γ. ΙΩΑΚΕΙΜ

ΑΠΟΨΕΙΣ

Γ Λ Ω Σ Σ Ι Κ Η Μ Ο Ρ Φ Η

Τό διάβασμα ώρισμένων κειμένων νέων, ώς επί τó πλείστον, συγγραφέων μου έδωσαν άφορμή να κάμω μερικές σκέψεις άπάνω στή γλώσσα και τήν όργανική θέση, πού αυτή κατέχει μέσα στόν έντεχνο λόγο.

Είναι γεγονός ότι οί νέοι μας δέν δείχνουν στή γλώσσα τήν προσοχή, τήν έπιμέλεια και τή φροντίδα πού έδειχναν οί παλαιότεροι. 'Η καλλιέργεια του ύφους, ή έπεξεργασία του λόγου, ή μορφική—με λίγα λόγια—τελειότης και καλλιπέπια, πού αποτελούσαν μερικά από τά προσφιλέστερα συνήματα και τούς φιλολογικούς κανόνες τής προηγούμενης γενεάς, έχασαν σήμερα τήν αξία και τή σημασία τους και θεωρούνται, από τούς πιο πολλούς, σάν δευτερεύοντα φιλολογικά στοιχεία, έπουσιώδη, ένίοτε άμελητέα.

Είναι φανερόν ότι ή αντίληψη αυτή αναπτύχθηκε σάν αντίδραση κατά του θερμπαλισμού, τής γλωσσικής έπιτήδευσης και τής κενής ώρα ολογίας παλαιότερων κειμένων, τά όποια ήσαν ώς επί τó πλείστον πλούσια σε ώραίες έκφράσεις και ρητορικά σχήματα, φτωχά όμως σέ σκέψεις και ιδέες. Οί συγγραφείς τών κειμένων αυτών παρεδίδοντο με άπερίσκεπτα σε γλωσσικούς γλυκασμούς και προσεκολλώντο στήν παρνασιακή μορφική τελειότητα, γά χάρη τής όποιας πολύ συχνά έθυσίαζαν τήν ούσα και τó περιεχόμενο. Είναι πολύ γνωστές οί περιπτώσεις, όπου συγγραφείς, κυνηγώντας τήν ώραϊαν και στρογγυλή φράση, παρασύρθηκαν σε έπικίνδυνους λογικούς άκροβατισμούς. Στά κείμενα αυτά ή μορφή κατά κανόνα ύπερείχε του περιεχομένου' ό συγγραφέας κατέβαλλε προσπάθεια—με τή συγκινημένη έκφραση, τήν καλαίσθητα θαλμένη φράση, τήν ώραία λέξη, τó έντυπωσιακό έπιθετο—να έμπνεύσει στόν άναγνώστη ένα εύτυχημένο αίσθημα πλούτου, ήρεμης μεγαλοπρέπειας και ψυχικής εύφορίας. 'Ηταν ακόμη τότε ή έποχή, πού ή ανθρωπότης ζούσε ήρεμα. Προσκολλημένη στά παλιά ιδεώδη της, δοκίμαζε τó αίσθημα εκείνο τής ίσορροπίας, μέσα στήν άπατηλήν άκινήσ'α τής όποιας ό θουβές αντίθεσεις έφαινοντο πρós στιγμήν ότι ειρήνευαν και όλα τά πράγματα έδιναν στήν έπίφασή τους τήν έντύπωση ότι ήσαν ώραϊα και θαυμαστά. "Άλλο ζήτημα τί ύπήρχε κάτω από τήν ήρεμη και άπατηλήν αυτήν έπιφάνεια. Πολύ λίγοι έριποκινδύνευαν, να σπάσουν τήν έπιμελημένα έπεξεργασμένη μορφικήν τελειότητα, να διεισδύσουν κάτω από τή λεπτήν κρούστα και ν' αντιμετώπισουν τήν τρικυμία του θυθοϋ. 'Η ανθρωπότης δέν ήθελε να κινήσει τά κακώς έχοντα. 'Ικανοποιείτο με εκείνο πού έβλεπε: Με τήν ήρεμη έπιφάνεια, με τήν άσφογη έξωτερική μορφή. Δέν ζητούσε θάθος. 'Η ουσία τής ήταν—πέραν ώρισμένου σημείου—δυσάρεστη και ένοχλητική.

Αυτό τó πνεύμα, όπως ήταν φυσικό άποτυπώθηκε και στή λογοτεχνία τής έποχής—έννοώ στή μέση λογοτεχνική δημιουργία, γιατί ύπήρχαν πάντα οί μεγάλες διάνοιες πού με θάρρος και τόλμη διεισέδυσαν στό θάθος, κι' έβλεπον τά πράγματα έξω από τήν κοινή αντίληψη, αντικειμενικά και καθαρά.

"Όστερα ήρθαν οί πόλεμοι, οί αναστατώσεις, οί καταστροφές. Τό παλιό αίσθημα τής ίσορροπίας και εύφορίας διαδέχθηκε ή άδημονία, ή άβεβαιότης, ή άνησυχία, ή άρνηση. 'Η παλιά ήρεμία και γαλήνη άποδείχθηκε πως δέν ήταν τίποτε άλλο, παρά μιά σκηνοθετημένη συμπαιγνία τών καιρών. 'Η έξωτερική μορφή είχε εξαπατήσει και πάλιν τούς ανθρώπους. 'Εκείνο λοιπόν πού είχε σημασία δέν ήτανε τόσο ή μορφή, όσο τó περιεχόμενο. Σ' αυτό έπρεπε να στραφεί ή προσοχή τών ανθρώπων. Σ' αυτό να πέσει τó βάρος τής καινούργιας προσπάθειας, όποια και νάταν ή προσπάθεια αυτή: πνευματική, κοινωνική, πολιτική.

Αυτό τó καινούργιο σύνθημα—πού στό στενό αυτό σημείωμα έμεις τó δίδουμε πολύ σχηματικά—θρήκε μεγάλην άπήχηση στήν τέχνη: Τά παλιά καλούπια, στήν ποίηση, στόν πεζό λόγο, στή μουσική, στή ζωγραφική, έσπασαν. 'Η μορφή παραμελήθηκε τόσο στά λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά είδη, όσο και στήν αύτοτελή περιοχή του λόγου, γιά να προβληθί καλύτερα

Μα η αναγνώριση φτάνει κάπως αργά. 'Ο Ούγγο Μπέττι από 16 μήνες είναι τώρα πεθαιμένος. Χάθηκε στην άμμη της ηλικίας του.

Ένα δείγμα της ασύγκριτης τέχνης του Μπέττι είναι το διήγημά του «Κάιν», γεμάτο από τον πιο βαθύ ανθρωπισμό σε μία ατμόσφαιρα ομίχλης και απόστασης (ή ίδια ατμόσφαιρα όλων των δραματικών του έργων) που δίνει την εντύπωση μιας σκληρής πραγματικότητας και μαζί ενός τραγικού παραμυθιού, όπως λέει ο Biondillo.

M. Δ.

UGO BETTI

Κ Α Ϊ Ν

'Ο χωρικός Μανσουέττο είχε αποκτήσει απ' τη γυναίκα του δυο γιούς, που τους έλεγε τον ένα Παύλο και τον άλλο Σάντε· το Σάντε όμως, άπωνα σημάδι που του αυλάκωνε το κούτελο, τότε φωνάζανε «Κάιν».

'Ο Παύλος ήταν δημοφής, γελαστός και άρεσε στους ξένους, που τότε χαϊδεύανε· ενώ ο Κάιν, άράθυμος, πετροβολούσε τους θάμνους. 'Η μάνα τους, όταν τους χτενίζε, καμάρωνε τα μαλιά του Παύλου, που ήτανε ξανθά και άπαλά. Στον άλλο έλεγε: "Όταν χτενίζω έένα, θαρώ πως χτενίζω την προβατίνα."

'Ο παπάς του χωριού, από τα πρώτα χρόνια πήρε από καλό μάτι τον Παύλο· τουδινε διβλία με ζωγραφιές να κοιτάει, τον έβαζε να σιγουρίζει την "Άγια Τράπεζα, τότε μάθαινε γράμματα με μεγάλη ύπομονή, κι όλοι λέγανε πως το παιδί θα κέρδιζε τη ζωή του με την πένα, που θαράινει λιγώτερο από την τσάπα. Τό χωριατόπαιδο έμαθε από πολύ νωρίς να παραστέκει στην λειτουργία κι έφτιασε και στο σπίτι ένα μικρό εικονοστάσι με εικονίσματα και κεράκια, όπου κάθε βράδι προσευχότανε.

Μιά μέρα ο Κάιν, θαρώντας πως ήτανε μονάχος στο σπίτι, ζύγωσε στο εικονοστάσι κι άρχισε να τό πασπατεύει. Σε μία στιγμή, εικονίσματα, βαζάκια, κεριά, όλα ήρθαν κάτω. 'Ο Παύλος παρουσιάστηκε στο κατώφλι, μάζεψε το καθετί δίχως να τον μαλλώσει, και ξανάβαλε με τα κάτασπρα χέρια του σε μία στίγμούλα τό καθετί στη θέση του.

Τότες ο Κάιν κοίταξε τα δικά του χέρια: φαινότανε σα χέρια άντρα μεστωμένου, και δείχνανε ζυμωμένα με άλλο αίμα...

Μεγάλωσαν. 'Ο Παύλος έγινε λεπτός και ροδοκόκκινος ενώ ο Κάιν, αν και άντεχε στους κόπους, φαινόταν άρρωστίερης, με τα μουτρα σταχτιά σαν τη γής, τό βήμα βαρύ, καθώς όταν περπατάει κανένας στα λασπερά αυλάκια. Την Κυριακή καθώς έβγαине μαζί με τον άδελφό του, κράταγε τα μάτια του χαμηλωμένα.

Οί σκαφτιάδες κοιτάζοντάς τον του λέγανε χωρατευόντας:

—Θά δείς που ο άδερφός σου θα παντρευτεί την πρωτευουσιάνα και σένα θα σε πάρει δούλο!

Αυτές οί «πρωτευουσιάνες», που τις λέγαν έτσι δά γιατί είχαν έρθει από άλλο, μένανε μάνα και κόρη δίπλα από τό χτήμα, κι έτσι πολλές φορές τα δυο άδερφια στεκότανε να πούνε μαζί τους δυο κουβέντες.

Μιά μέρα που ο Κάιν μιλούσε, κι οί γυναίκες με τό δελόνι στο χέρι τον άκούγανε, έφτασε στην πόρτα ο Παύλος, δίχως τίποτα να πεί, κι άρχισε να χαμογελάει. 'Ο Κάιν, είδοποιημένος απ τό γέλιο της κοπέλας, γύρισε. Τάχασε κι ύστερα από λίγο σηκώθηκε, λέγοντας πως ήθελε να ρίξει μια ματιά στ' άχούρι. 'Αντίς όμως για τ' άχούρι, τράβηξε κατά τα χωράφια. Μ' ένα ξυλαράκι σήκωσε ένα σκουλήκι, τό κοίταξε καλά-καλά, ύστερα κοίταξε τα χέρια του, κι έκανε τη σκέψη πως μοίρα του ήτανε να σκάβει και να βοτανίζει ίσα με την τελευταία του μέρα. Κανένας δέν τότε φώναζε με τόνόμά του, όλοι τό λέγανε Κάιν.

Για να μην κλάψει, πέταξε καταγής τό σκουλήκι με λύσσα, και τό πάτησε.

'Από τότες, τη νύχτα αν τύχαινε να ζυπνήσει, δέ μπορούσε να ξανακοιμηθεί. Μιά τέτοια νύχτα άναψε τό λυχνάρι και κάθησε στο κρεβάτι, κοιτάζοντας τον άδερφό του που κοιμόταν.

'Ο Μανσουέττο, ο πατέρας, ήταν ένας άνθρωπος άξεστος και στο σπίτι μιλάγε λίγο, σα να ντρεπότανε τό γιό του πουχε γίνει «κύριος». Στους κάμπους δ-

μως μιλάγε ελεύθερα για τις δουλιές στον Κάιν, που τον άκουγε γαληνεμένος, κι ένοιώθε πως τον αγαπούσε.

"Όταν ο γέρος πέθανε, ο Κάιν κοίταζε τον άδερφό του, που πεσμένος σε μια καρέκλα έκλαιγε με λυγμούς. Σ' αυτόν δέν έρχόταν ούτε ένα δάκρι· και σκεφτότανε κατεβαίνοντας στ' άχούρι:

—'Εχω στ' αλήθεια κακή καρδιά;

Κλείστηκε μέσα κεί ζυγώνοντας στα βώδια, που γυρίσανε μουγκανίζοντας και τότε κοιτάξαν. Και ξαφνικά άρχισε να κλαίει.

"Υστερα από λίγες μέρες, φτάνοντας ξυπόλυτος απ' τό χωράφι, άκουσε τον άδερφό του και τη μάνα του που όνοματίζανε ψιθυριστά τό ρολόι και κάτι λεφτά του μακαρίτη. Δίχως να βγάλει τσιμουδιά πήγε να κάσει στη φωτιά, κοιτάζοντας τα λασπωμένα του ποδάρια και τη σάρκα του, τη σταχτιά σαν τη γής.

—Και γώ μητέρα, πετάχτηκε ξαφνικά με βραχνή φωνή, μπάσταρδος είμαι γώ που δέ μου λέτε τίποτα;

'Αρχίσανε, μάνα και γιός ν' αλλάζουσε λόγια γεμάτα μίσος, σα να έχτρευόντουσαν ο ένας τον άλλο από πολύ καιρό. Κι ύστερα ο Κάιν άρπαξε ξαφνικά, μ' ένα λυγμό, τό ρολόι που ο άδερφός του τούχε βάλει σιωπηλά μπροστά του, τό πέταξε καταγής, κι έφυγε.

'Από κείνη τη μέρα ο Κάιν ήτανε σα να μην είχε μάτια να δει τό σπίτι. Με τη μπουκιά στο στόμα, σηκωνότανε και πήγαινε στην ταβέρνα.

'Η μάνα του έλεγε διαρκώς πως κείνο τό παιδί ήτανε τό σταύρωμα της. 'Οσο για τον Παύλο, μάλιστα, αυτός είχε καλή καρδιά. Γι' αυτόν έστρωνε τό τραπέζι και έτοιμάζε άσπρο ψωμί και σουππα.

—Φέε και σύ, έλεγε ο Παύλος.

Κι' ο Κάιν:

—'Εχω φάει.

Κι' άμίλητος κοίταζε τ' άπαλά χέρια του άδερφού του, τ' άνοιχτά στο χέρι του διβλία, τα ξανθά μελλιά, κείνο τό γελαστό στόμα...

"Υστερα στην ταβέρνα, καθισμένος σε μια γωνιά, κοίταζε κείνους που παίζανε και κουτσόπινε. Κι όταν οί χωριάτες, που ξαίρανε τί γινότανε στο σπίτι του, τότες πειράζανε, σήκωνε κείνος τους όμους κοιτάζοντας τό ποτήρι του, για να τους δώσει να καταλάβουν πως δέ νοιαζότανε για τίποτα. Του άρεσε τότε να κοιτάει τη φωτιά, ν' άκούει τις φωνές και να βυθίζεται μέσα στην αθλιότητα. Συλλογιζότανε πως ο άδερφός του δέν τούχε ποτές μιλήσει σαν άδερφός, θυμότανε πως κι από μικροί ακόμα, δέν είχαν ποτές παίξει μαζί.

'Ο παπάς, μιλημένος, τότε συμβούλεψε κάποτε ν' αφήσει την ταβέρνα και να βάλει τέλος στο σκάνταλο.

'Εκείνη άκριβώς τη μέρα γυρίζοντας με τό σκούφο στο χέρι, από τον παπά άκουσε από τό σπίτι των γειτόνισσων τη φωνή του άδερφού του.

—Σήμερα φαίνεσαι στα κέφια σου Κάιν—τούκανε ή κοπέλα.

Τα δυο άδέρφια, στα χωρατά, άρχίσανε τότε να πειράζονται, κεντημένα απ τις γυναίκες. Ξαφνικά ο Κάιν άρχισε να νοιώθει τη γλώσσα του να μπερδεύεται. 'Η φωνή του έγινε τέτια, που οί γυναίκες τα χρειαστήκανε. Σηκώθηκε απότομα και φώναζε στον άδερφό του, που τότε κοίταζε άπορεμένος.

—'Εσύ... 'Εσύ...

"Υστερα σταμάτησε άνασαινοντας βαριά, βγήκε έξω και πήρε τα χωράφια. Βλέποντας πως ο σκύλος τον άκολουθαγε, σταμάτησε και τότε χάιδεψε. Τό σκυλί σήκωσε τόνα μάτι και τότε κοίταξε.

***

Τότες ή ξηρασία, όπως κάθε χρόνο, πέτρωνε τη γής, κι οί νέοι φεύγανε πέρα από τη θάλασσα, αφήνοντας τους γέρους να στραγγίζουνε τό αίμα τους στη μαύρη γής. 'Ο Κάιν σκέφτηκε να πάρει κι αυτός στον όμο τό μπογαλάκι του και να δοκιμάσει την τύχη του.

Τό βράδυ, όταν βγήκε ο Παύλος, άρχισε την κουβέντα.

—'Ακου, μητέρα...

'Η γυναίκα τον άκουγε δίχως να τον κοιτάζει. Μα δέν του άποκρινόταν.

ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΙΖΥΗΝΟΥ

Ξαναδιαβάζοντας τελευταία τὸ ἔργο τοῦ Γ. Βιζυηνοῦ ἀπ' ἄλλη ἀφορμὴ καὶ γι' ἄλλο σκοπὸ, πρόσεξα τὴν παρουσία ἀρκετῶν κυπριακῶν λέξεων στὰ ποιήματά του, πού θὰ τις ἔμαθε βέβαια καὶ θὰ τις δέχτηκε τὸν καιρὸ πού ἦταν στὴν Κύπρο. Ὁ Α. Ἰντιάνος στὴ μελέτη του «Ὁ Βιζυηνὸς στὴν Κύπρο» (Κυπριακὰ Γράμματα, Α, 1934, σ. 16—21) δὲν ἀναφέρει τίποτε γιὰ τὰ δείγματα αὐτὰ τῆς Κύπρου στὸ ἔργο τοῦ Βιζυηνοῦ. Δὲν ξέρω ἂν τὸ εἶχε κάνει σὲ μιὰ προηγούμενη μελέτη του γιὰ τὸ Βιζυηνὸ στὴν «Πρωϊνή», 20.8.1933.

Παραθέτω παρακάτω τὶς λέξεις αὐτές, πρῶτα σὰ μιὰ μικρὴ συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ ἔργου τοῦ Βιζυηνοῦ, κ' ἔπειτα γιὰ τὴν μερικὴ ἀπ' αὐτὲς θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν πανελληνίως ἂν χρησιμοποιούταν κι ἀπ' ἄλλους λογοτέχνες μας. Γιατὶ γενικὰ νομίζω πὼς ἀρκετὲς κυπριακὲς λέξεις ἔχουν μιὰ δύναμη, ἐκφραστικὴ ὁμορφιά καὶ προπάντων κυριολεξία πού εἶναι δύσκολο, ἂν ὄχι κι ἀδύνατο, ν' ἀποδοθεῖ—μονολεκτικὰ—μ' ἄλλη λέξη, κ' εὐκόλα θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν πανελληνίως ἂν χρησιμοποιηθοῦν σωστὰ καὶ συστηματικὰ κι ἀπὸ ἄλλους. Αὐτὸ τὸ ἔκαναν κιόλας, πού καὶ πού, ὁ Νίκος Νικολαΐδης κ' ἡ Μαρία Ρουσιὰ μὲ πολλὴν ἐπιτυχία.

Οἱ παραπομπὲς γίνονται στὸ βιβλίο: Γ. Βιζυηνοῦ, Τὰ Ποιήματα, Ἀθήναι, Ἔκδ. Γ. Φέξη, 1916. Οἱ δύο τελευταῖες παραπομπὲς γίνονται στὸ: Γ. Βιζυηνοῦ, Ἀνὰ τὸν Ἑλικῶνα. (Βαλλίματα). Ἀθήναι, Ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη, 1930.

- Σελ. 26, «Μεταμορφώσεις», στιχ. 3: ἀνάγειωζε
47, «Τοῦ κουμπάρου τ' ἄγερα», 7: καλαθοῦρι
48, «Παρὰ τὸν ποταμόν», 1: σκοπῶ
51, «Τὸ μελίσσι», 26: φελί (= κομάτι)
53, «Ἄγρυπνος πόνος», 7: βαρετὰ (= βαριά)
54, «Ἡ θλιθερὴ ἱστορία», 6: χαλοσπιτὰ
64, «Τὸ πτωχὸν τῆς Κύπρου», 27: χαλοῦμι
81, «Ἡ τέχνη μου», 1: σκαρβελόνου
89, «Τὰ παλιὰ χρόνια», 17: κουλούκι
99, «Πρὸς νέον Ἑλληνα», 16: ἀνοιχτάρι
19: δρώσης
120, «Ἡ μητέρα τῶν ἐπτὰ», 10: κολοφωτὰ (ἡ λέξη αὕτη θρίσκειται πέντε φορές στὸ ποίημα τοῦτο, στίς σ. 120, 121, 127, 132, 135).
» «Ἡ μητέρα τῶν ἐπτὰ», 21: πυρκολλὰ
» » 26: καρκαλαμαίσις
» » 28: ἀρκῶν'(ει)
124, » 13: φκυάρι
125, » 19: κήδεβε κι ἀνάγειωνε
» » 24: φορτί
127, » 4: πεύκος (ἀρσ.)
» » 10: σταχτὸ (ἀρσ.)
130, » 12: ἀνάγεισε (ἡ λέξη αὕτη θρίσκειται τρεῖς φορές στὸ ποίημα αὐτό, στίς σ. 130, 131).
» » 17: στὸ τέμπλος
131, » 1: ἐφευγάτισεν
132, » 22: ξιπτάζει
134, » 6: ἀπ' ἐξωθιὸ
» » 31: σελάτη.

Ἄπὸ τὸ «Ἀνὰ τὸν Ἑλικῶνα»:
Σελ. 97, στιχ. 9: πιναῖον
116, » 23: ἐσουντύχανε.

Ἔως μερικὲς ἀπὸ τὶς πιὸ πάνω λέξεις νὰ μὴν εἶναι μόνο Κυπριακὲς ἀλλὰ καὶ Θρακικὲς, ὅμως δὲν ἔχω ἐδῶ τὰ μέσα νὰ τις ἐλέγξω. Ἐπίσης, ἴσως νὰ πρωτοπῆρε ἀπὸ τὴν Κύπρο ὁ Βιζυηνὸς μερικὲς ἄλλες λέξεις, ὅπως: χτηνά, κράνοιχτα, κοιλοπόνεσε, τὴ φύσα, τὸ φευγιό, ἐδιάγυρε, ἐκουβαριάσθηκε.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΡΟΥΣΗΣ

ERIC JAMES

ΚΡΙΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ
Γ'. ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον συνεζήτησα μερικὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ πρόγραμμα τῶν σχολείων μας. Τὰ προβλήματα αὐτὰ μᾶς ὠδήγησαν εἰς περισσότερον γενικὰ ζητήματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν συναισθηματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παιδιοῦ, καὶ εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ μὲ ὀτιδήποτε, αἱ ὁποῖαι συντελοῦν εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ χαρακτῆρος του, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν ἐνδοσχολικὸν παράγοντα.

Ἄπὸ τινῶν ἀπόψεων ὁ σημερινὸς κόσμος εἶναι ἕνας πολὺ καλύτερος καὶ εὐκολώτερος κόσμος, εἰς τὸν ὅποιον τὸ παιδί δύναται νὰ ἀναπτυχθῆ, ὑπὸ συνθήκας πολὺ περισσότερον εὐνοϊκὰς ἀπὸ τὰς συνθήκας αἱ ὁποῖαι ἐπεκράτουν πρὸ πεντηκονταετίας. Ὑπάρχουν σήμερον ἀπείρως μεγαλύτεραι ἐκπαιδευτικαὶ εὐκαιρίαι ἢ προηγουμένως. Ὑπάρχει σήμερον πολὺ μεγαλύτερα κατανόησις τοῦ παιδιοῦ· αἱ ἀνάγκαι του, φυσικαί, διανοητικαὶ ἢ συναισθηματικαί, σήμερον λαμβάνεται φροντίς καὶ ἰκανοποιῶνται εὐκολώτερον. Εἰς τοὺς δρόμους τῶν πόλεων μας σήμερον σπανίως ἢ οὐδόπως βλέπομεν παιδιὰ διὰ περιέρχωνται χωρὶς ὑποδήματα, καὶ τὸ σπουδαιότερον παιδιὰ ὑποσιτιζόμενα. Διὰ τὰ πεπρωκισμένα μὲ εὐφύαν παιδιὰ ἡ ὁδὸς πρὸς τὰς ὑψηλὰς ἐπιδιώξεις εἶναι ἀπείρως εὐρύτερα καὶ ἄνευ τῶν πικρῶν κωλυμάτων, τὰ ὁποῖα συνήντων εἰς παλαιότερους χρόνους.

Ὅλα τὰ ἀνωτέρω εἶναι ἀληθῆ, καί, ὅταν ἀμφιβάλλωμεν διὰ τὴν πραγματικότητα τῆς ἐκπαιδευτικῆς προόδου, πρέπει πάντοτε νὰ ἔχωμεν τὰ ἀνωτέρω ὑπ' ὄψιν. Ἀλλὰ δύναται ἐπίσης νὰ προβληθῆ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι τοῦτο εἶναι μία ἀπλή, ἐπιπολαία καὶ ὑλιστικὴ ἀποψις· ὅτι ὁ σημερινὸς κόσμος εἶναι ἰδιαιτέρως ἐπικίνδυνος διὰ τὴν νεολαίαν. Ἡ αὔξησις τῆς παθητικῆς ἀπολαύσεως, ἡ ὑπαρξίς εὐθηνῆς καὶ ρυπαρὰς λογοτεχνίας, καὶ περισσότερον ὄλων ἢ κατὰ πτωσις εἰς τὴν θρησκευτικὴν πίστιν καὶ ἡ παρακμὴ τῶν σταθερῶν ἠθικῶν ἀξιών, ὅλα αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν ἀπειλήν εἰς τὴν πραγματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν παιδιῶν;

Ποῖα εἶναι ἡ ὀφέλεια μιᾶς ἐκπαιδεύσεως ἢ ὁποῖα ὑποδοθῆ τὴν πλειονότητα νὰ ἀναγινώσκῃ τὰ κωμικὰ φυλλάδια καὶ ταινίας, καθ' ὃν χρόνον παρασκευάζει τὴν μειονότητα, ἢ ὁποῖα, διὰ τὴν ἑλλειψιν τῶν πλέον ἀναγκασιούτων ἰκανοτήτων, στερεῖται καὶ τῆς πλέον στοιχειώδους γνώσεως τοῦ ἠθικοῦ σκοποῦ, τῆς διανοητικῆς ἀκεραιότητος ἢ τῶν πλέον ἀπλῶν στοιχειωδῶν ὑποχρεώσεων;

Τοῦτο εἶναι μία ἐξωγκωμένη μορφή μιᾶς ἀπόψεως εἰς τὴν ὁποίαν πολλοὶ διανοούμενοι πιστεύουν. Πιστεύω ὅτι τὸ τοιοῦτο εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἐσφαλμένον.

Ἡ ὑπαρξίς μιᾶς γενεᾶς, τῆς ὁποίας τὰ πρῶτα ἔτη κατηναλώθησαν ἐν μέσῳ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ πολέμου, μὲ τὸν πατέρα συνήθως μακρὰν τοῦ σπιτιοῦ, δύναται νὰ ἐρμηνεύτῃ κάθε εἶδους ἠθικὴν κατὰ πτωσιν τῆς νεολαίας, τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι σχηματίζουν ἀπὸ τὴν κατὰ κόρον καὶ ἐξωγκωμένην δημοσίευσιν τῶν παραπτωμάτων τῶν νέων. Ἡ προσωπικὴ μου πείρα καὶ ἀντίληψις περὶ τῶν παιδιῶν τὰ ὁποῖα σήμερον φοιτοῦν εἰς τὰ σχολεῖα μας εἶναι μᾶλλον αἰσιόδοξος.

Ἐξ ἀντιθέτου δὲν πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ ὑποτιμῶμεν τὸν σκληρὸν ἀγῶνα τὸν ὅσον ἀντιμετωπίζει σήμερον πᾶς ὅστις ἔχει εἰς τὰς χεῖράς του τὴν μόρφωσιν καὶ ἀγαγὴν τῶν νέων. Οὗτος ὀφείλει νὰ δημιουργήσῃ αἰσθησιν τῆς ἀξίας, εἴτε εἰς τὸ αἰσθητικὸν πεδίου εἴτε εἰς τὸ ἠθικόν, ἢ ὁποῖα νὰ δύναται νὰ γίνῃ ἕνας σταθερὸς ὀδηγὸς τοῦ νέου εἰς ἕνα κόσμον, ὁ ὁποῖος ἰλιγγιωδῶς καὶ συγκεχυμένως μεταβάλλεται. Ὁ ἐκπαιδευτικὸς νόμος τοῦ 1944 ὑπεχρέωσε διὰ πρώτην φοράν πάντα τὰ σχολεῖα νὰ παρέχουν, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ κρατικοῦ συστήματος, θρησκευτικὴν μόρφωσιν. Ἐὰν τὸ πράγμα τοῦτο ἦτο ὁ καλύτερος τρόπος ἀντιμετωπίσεως τῆς καταστάσεως εἶναι ζήτημα συζητήσιμον.

Γεγονὸς εἶναι ὅτι τὰ σχολεῖα ἔχουν ἀντιληφθῆ ἐναργέστατα σήμερον τὴν μεγίστην εὐθύνην, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἐναντι τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ κράτους γενικῶς. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ μὲν τὸ ζήτημα τῆς σωματικῆς ἀαπτύξεως τῶν μαθητῶν, τοῦτο τυγχάνει τοῦ ἀμέσου ἐνδιαφέροντος τοῦ σχολείου, διότι τοῦτο παρέχει σήμερον τροφήν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ ἰατρικὴν παρακολούθησιν. Πολὺ περισσότερα σχολεῖα σήμερον

ή προηγουμένως αντιλαμβάνονται την σημασία την όποιαν έχουν εις την ανάπτυξιν των μαθητών τα άθλητικά γενικώς, αι έκδρομαί και αι κατασκηνώσεις.

Εις το τελευταίον μου άρθρον ανέφερα ότι η έκτασις τής εκπαιδευτικής εύκαιρίας έχει έγειρει το πρόβλημα τουτο εις ιδιαίτέρως όξυν τρόπον δια το Grammar-School και το πανεπιστήμιον. Από αυτά εξαρτάται ώστε ο μαθητής, ο προερχόμενος από οικογένειαν ή όποια μορφωτικώς ύστερεί, να μάθη όχι μόνον γαλλικά ή χημείαν, άλλ' επίσης να του κεντηθ ή ζήλος ώστε να εκτιμή την λογοτεχνίαν γενικώς ή την μουσικήν ή προσέτι την εύχαρίστησιν όρος μίαν λογικήν συζήτησιν.

Και υπεράνω όλων, τα σχολεία πρέπει να εξασκούν πάντοτε ήθικην επίδρασιν επί των μαθητών. Αυτό θεβαίως δεν είναι πράγμα νέον είναι έν παραδεδεγμένον δόγμα τής Άγγλικής παραδόσεως εις την εκπαίδευσιν ότι το σχολείον πρέπει να είναι μία ήθικη δύναμις εις την ζωην των μαθητών του, και ότι ο διδάσκαλος πρέπει να είναι πολύ περισσότερον από διδάσκαλος ενός η περισσοτέρων θεμάτων.

Άλλά δια να αντιμετώπισωμεν τας προμεράς αυτάς εύθυνας ή θέσις μας σήμερα είναι άπειρώς δυσχερετέρα από ό,τι ήτο εις το παρελθόν. Εις τους παλαιότερους χρόνους ή εκπαίδευσις έστριζετο επί μιάς σχεδόν διεθνώς παραδεδεγμένης θρησκευτικής πίστεως· ο διδάσκαλος δεν είχε κανένα ποσώς δισταγμόν ότι το καθήκόν του ήτο να έγχαράξη αυτήν την πίστιν· σήμερα μεταξύ των διδασκάλων το τοιοούτο σύστημα θεωρείται όχι ίκανοποιητικόν.

Η μεγαλύτερα διαφορά μεταξύ του συγχρόνου σχολείου και του σχολείου του παρελθόντος αιώνος έγκειται μάλλον εις την σύγχρονον άμφιβολίαν περι το πόσον ή διδασκαλία του διδασκάλου δικαιολογείται καθόλου. Δεν άγνοούμε ποσώς τούς κινδύνους να χρησιμοποιώμεν την αυθεντίαν του διδασκάλου δια να παραμερίσωμεν ένα τρόπον ζωής ή σύστημα αξιών. Τοιαύτη άρνητική στάσις ύποστηρίζεται μεγάλως δια των συγγραφών τινών θεωρητικών επί εκπαιδευτικών ζητημάτων, οι όποιοι τονίζουν την έλευθεράν ανάπτυξιν του μαθητού τόσο εις την σωματικήν εξέλιξιν όσο και εις την διανοητικήν.

Εάν τα σχολεία πρόκειται να έπιτελούν τον κύριόν των σκοπόν, όχι μόνον ως πεδία διδασκαλίας δια την διάνοιαν και το σώμα των μαθητών των, άλλ' επίσης ως τόποι οι όποιοι ύποστηρίζουν και αποδέχονται εις ώριμμένον γνώμονα, ο διδάσκαλος πρέπει να είναι έτοιμος να συνδυάση άνοχήν και συμπάθειαν με σταθερότητα πεποιθήσεως.

Και εις αυτό το βαθύτατον επίπεδον τής εκπαίδευσεως ή προσωπικότης του διδασκάλου είναι άνυπολόγιστου σημασίας. Πολύ σπουδαιότερον από την παραμερίσιν ή την θράβευσιν και την τιμωρίαν είναι το παράδειγμα των διδασκάλων και των διδασκαλισσών. Άπλως και μόνον ηρώντες όσα αυτοί διδάσκουν έπιδρώσι, σχεδόν άσυναίσθητως, επί των μαθητών των. Υπό το πρίσμα αυτών των εύθυνών πρέπει να προσβλέπωμεν προς τους διδασκάλους, και ή κατάπτωσις ήτις παρατηρείται σήμερα εις τα σχολεία όφείλεται εις την κακήν ποιότητα των διδασκάλων μας.

***

Το παιδί δαπανά περι τας έπτά ώρας ήμερησίως εις το σχολείον. Εις το υπόλοιπον τής ζωής του ύφίσταται την επίδρασιν πλείστων άλλων παραγόντων, και εκ τούτων ή σπουδαιότερα είναι θεβαίως ή οικογενειακή επίδρασις.

Διδάσκαλοι και εκπαιδευτικοί υπερεκτιμώσι την επίδρασιν την όποιαν έχουν επί των παιδιών. Είμεθα έπιρρεπέις εις το να πιστεύωμεν ότι έπιτελούμεν περισσότερους μη άνηκοντας εις ήμάς και ψέγομεν πολλάκις τους έαυτούς μας δι' άποτυχίας, δια τας όποιάς άλλοι είναι ύπεύθυνοι. Προσωπικώς πιστεύω εις την καταπληκτικήν επίδρασιν τής οικογενείας επί τής ανάπτυξεως του παιδιού, μέχρι τής εφηβικής ήλικίας.

Δια τον λόγον αυτόν είναι άπαραιτήτως άναγκαίον όπως ή συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογενείας καταστή στενωτέρα από ό,τι είναι συνήθως. Και δεν έννοώ προχερίως τα Συμβούλια γονέων ή κηδεμόνων—διδασκάλων ή καθηγητών, τα όποια πιστεύω ότι είναι άναγκαία. Ένωώ μάλλον ελικρινείς και άπλως όμιλίας εις όργανισμούς γονέων, όπου προβλήματα τοιαύτα, όπως ή θέσις τής τηλεοράσεως εις το σπίτι, το είδος των εφημερίδων τας όποιάς το παιδί έπιτρέπεται ή δεν έπι-

τρέπεται να άναγινώσκη... και πολλά άλλα ζητήματα άναλόγου σημασίας δύνανται να συζητώνται.

Άλλά ακόμη μεγαλυτέρας σημασίας από τας άνωτέρω συγκεντρώσεις είναι αι προσωπικαι συνεντεύξεις μεταξύ πατρός ή μητρός και του διευθυντού ή ενός των βοηθών του. Πιστεύω ότι ο διδάσκαλος ούδεν είδος εργασίας πρέπει να θεωρη σπουδαιότερον από τα άνωτέρω. Δύνανται να επεκτείνωνται επί οιοδήποτε ζητήματος, και από την συζήτησιν αυτήν δύναται να άνακαλυφθ ή αιτία ενός σοδαρωτάτου προβλήματος άφορώντος τον μαθητήν, π.χ. τής όκνηρίας αυτου ή των λόγων των οδηγούντων εις την τάσιν προς άνηθικότητα.

Φαντάζομαι τους διευθυντάς πολλών σχολείων εις κακάς περιοχάς μεγάλων πόλεων άναγινώσκοντας τας γραμμάς αυτάς με πικράν εύχαρίστησιν και δικαίως χλευάζοντας την περιωρισμένην μου πείραν. Και είναι ύληθές ότι πολλοί τοιοούτοι διδάσκαλοι έχουν να κάμουν με γονείς τελείως άδιαφόρους να συζητήσουν ζητήματα άφορώντα την εύημερίαν των τέκνων των και πολλάκις τελείως άπροθύμως να παραστώσιν εις μίαν συνέντευξιν τελείως προσωπικής φύσεως. Δια την μειονότητα αυτήν των γονέων ειδικά μέτρα δύνανται να λαμβάνωνται, δια τα όποια ήδη ειδική πρόνοια λαμβάνεται υπό των σχολικών νόμων.

Άλλά ή μεγάλη πλειονότης των γονέων σήμεραν ελικρινώς ενδιαφέρεται δια την εύημερίαν των τέκνων των· δι' αυτους το σχολείον δεν χρειάζεται να καταβάλη προσπάθειαν δια να παράσχη εις αυτους την βοήθειαν και καθοδήγησιν του.

Τοιαύτη καθοδήγησις είναι ιδιαίτέρως άναγκαία εις χρόνους καθ' ους ή εκπαιδευτική εύκαιρία έχει τόσοσιν μεγάλως αύξηθ ή. Οι γονείς πλείστων νέων και κορασιών λαμβανόντων σήμεραν μόρφωσιν εις Grammar-Schools και πιθανώς μελλόντων να φοιτήσουν άργότερον εις πανεπιστήμιον δεν έτυχον οι ίδιοι άνωτέρας μορφώσεως. Θα χρειασθ ή ίσως να τους ανάπτυξωμεν περι των δυσκολιών τας όποιάς τα τέκνα των θα συναντήσουν. Θα χρειασθ ή πολλάκις να έξομαλύνωμεν διαφοράς αι όποιαί θα δημιουργηθώσιν έν τή οικογενεία ένεκα τής άποτόμου άππτύξεως ενός παιδιού τής οικογενείας έξαιρετικής εύφυίας και ίκανοτήτων.

Εάν οι διδάσκαλοι αισθάνωνται π.χ., όπως έγώ, ότι το ραδιόφωνον και ή τηλεόρασις άποσπούν την προσοχήν των ίκανωτέρων παιδιών από την μελέτην, ή όποια δι' αυτά είναι άπειρώς πολυτιμότερα, τότε ουτοι πρέπει να είναι έτοιμοι να είπουν σαφώς εις τους γονείς ότι αυτά πρέπει να εκλείψουν από το σπίτι. Άμφότερα, ή εύημερία του μαθητού ως άτομου και το εύρύτερον ζήτημα του συμβιβασμού του σχολικού επιπέδου προς το οικογενειακό, άπαιτούν, κατ' έμέ, πολύ μεγαλυτέραν προσπάθειαν από όσην πολλά σχολεία σήμεραν καταβάλλουν.

Λέγεται πολλάκις, ότι σήμερα το κράτος πολλά κάμνει δια το άτομον, και ιδιαίτέρως ότι πάσα έννοια οικογενειακής εύθύνης έχει άποστραγγισθ ή. Δια να όμιλήσω ελικρινώς, κατά την γνώμην μου, έλάχιστα δείγματα τοιαύτης προόδου έχω ίδει.

Δεν ύπάρχει μεγαλειτέρα πλάνη από το να πιστεύωμεν ότι ή φροντις τής εκπαιδευτικής εύκαιρίας είναι ζήτημα φιλανθρωπίας. Το όλον μέλλον τής μορφής τής κοινωνίας μας εξαρτάται έξ ολοκλήρου από την πλήρη χρησιμοποίησιν των πόρων αυτής δια την ανάπτυξιν των ίκανοτήτων και του χαρακτήρος των νέων. Η παροχή τής καλύτερας δυνατής εκπαιδεύσεως είναι ζήτημα καθαρώς προσωπικόν.

Άδιαφορία και μαρasmus εις την άτομικήν πρωτοβουλίαν και εις την προθυμίαν δι' άτομικήν θυσίαν άποτελοΰσι κοινωνικόν κίνδυνον, δια τον όποσον πρέπει να είμεθα πάντοτε άγρυπνοι. Προσπάθεια ένσαρμόσεως τής οικογενειακής εύθύνης με την δημουργίαν μιάς κοινωνίας προωρισμένης να συντελέση εις την γενικήν εύημερίαν πρέπει να άποτελή τον σκοπόν εκάστου έξ ήμών.

Τοιουτοτρόπως μία από τας πολλές δικαιολογημένας αιτίας δι' ας συνεχίζεται ακόμη ή ύπαρξις άνεξαρτήτων σχολείων ή σχολείων εις ά πληρώνονται διδασκτρα εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν είναι ότι διαφυλάττεται το δικαίωμα κάποιας οικογενειακής έκλογής εις το ζήτημα τής εκπαίδευσεως. Το δικαίωμα τής τοιαύτης έκλογής εύρίσκαται σήμεραν μόνον εις τας χείρας όλίγων γονέων· άλλα το δικαίωμα τούτο διατηρείται, διότι δεν θεωρείται όρθόν και τα τελευταία ίχνη τής οικογενειακής εύθύνης να άφαιρεθώσι βιαίως δι' ενός σχεδίου μη άρέσκοντος πιθανώς εις τους γονείς.

Τούτο μὲ φέρει εἰς τὸ τελευταῖον σημεῖον τῶν ἀρθρῶν μου. Ἡ ποικιλία εἶναι μέρος τῆς οὐσίας τῆς πραγματικῆς μορφώσεως. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν προσπαθοῦμεν νὰ διαβεβαιώσωμεν ὅτι ἡ παιδεία εὐρίσκεται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον μιᾶς ἐπιτροπῆς διοριζομένης ὑπὸ τοῦ κράτους. Ἄλλὰ ἐὰν ἡ παιδεία πρέπει νὰ εἶναι πράγματι ὕγιης, ἡ κρατικὴ αὐτὴ ἐπιτροπὴ πρέπει νὰ προχωρῇ ἐνίστε καὶ πέραν τοῦ τυπικοῦ ἐλέγχου.

Ἄνάγκη νὰ δοθῇ εἰς τὸ μὴ δημόσιον σχολεῖον ἐλευθερία νὰ ἀναπτύξῃ τὸν χαρακτῆρα του· οἱ διδάσκαλοι εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ ἔχωσιν ἐλευθερίαν. Ὁ πλήρης ἔλεγχος τῆς παιδείας ὁ ὁποῖος ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐκλεγμένα σώματα οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐπιβάλλῃ μίαν αὐστηρὰν ὁμοιομορφίαν ἐπὶ τῶν σχολείων, ὥστε τὰ ἄτομα εἰς αὐτὰ νὰ χάνουν πᾶν εἶδος πρωτοβουλίας καὶ εὐθύνης· διότι δυστυχῶς εἰς μερικὰς περιόχας τοῦτο φαίνεται ὅτι συμβαίνει.

Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, καθὼς καὶ εἰς πλείστα ἀπὸ τὰ ἐκπαιδευτικὰ μας προβλήματα, ἡ καλύτερα ἐλπίς λύσεως ἔγκειται εἰς τὴν δημοσίαν γνώμην, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι παρεσκευασμένη νὰ δώσῃ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν ζωὴν. Ἡ δημιουργία τοιαύτης δημοσίας γνώμης εἶναι, πιθανῶς, ἡ μεγαλειτέρα ἀπὸ τὰς ἐκπαιδευτικὰς μας προσπάθειάς.

Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ τὴν βάσιν ὅλων τῶν ἄλλων μεταρρυθμίσεων, εἴτε αὐταὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν δημιουργίαν διδασκάλων ἢ τὴν κατασκευὴν σχολικῶν κτιρίων, εἴτε εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνὸς ριζοσπαστικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ προγράμματος εἴτε εἰς τὴν ὑπαρξιν ἐνὸς φωτισμένου καὶ συγχρονισμένου σώματος διοικούντος τὴν Ἐκπαίδευσιν. Μόνο ἐὰν ἡ διοικοῦσα Ἐκπαιδευτικὴ Ἀρχὴ μάθῃ νὰ δίδῃ εἰς τὴν Ἐκπαίδευσιν τὴν πραγματικὴν τῆς σημασίαν, μόνον τότε δύναται ἡ Δημοκρατία νὰ ἀκμάσῃ, εἴτε ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ τεχνικῆς ἀπόψεως εἴτε ἀπὸ πνευματικῆς.

Μεταφρ. ΧΡ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ Σ

(Τέλος).

ΑΠΟ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΪΚΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Ζωῆς Κατραβά-Βαλοάμη: Σκηνὲς ἀπὸ τὴν Κεφαλονιά.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ

WALLACE STEVENS (1879—)

Ὁ Wallace Stevens εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς χαρακτηριστικώτερους σύγχρονους Ἀμερικανοὺς ποιητῆς. Ἀνήκει στὸν κύκλο τῶν ποιητῶν τῆς λεγομένης ἀντικειμενικῆς σχολῆς (Objectivism). Ἡ ποίησί του, πού τὴν χαρακτηρίζει εἰρωνεία, σοφιστικὴ διάθεση καμμιά φορά καὶ βαθύτερος φιλοσοφικὸς στοχασμὸς, εἶναι μιὰ ποίηση παράξενη, μιὰ ποίηση ἤχων, χρωμάτων καὶ πικροῦ ἀπαισιόδοξου συμβολισμοῦ. Τὸ ψυχικὸ ἀδιέξοδο τῶν καταστάσεων τῆς ζωῆς, ἡ πεσσιμιστικὴ κατακλείδα τους, ἡ εἰρωνικὴ στάση τοῦ ἀνθρώπου μπροστὰ στὴν κοινωνία τοῦ 20οῦ αἰῶνα, ἡ νοσηρὴ νοσταλγία γιὰ ἓνα εὐτυχισμένο παρελθὸν πού δὲν εἶναι πιά, αὐτὰ συνθέτουν τὸ ψυχικὸ κλίμα πού μέσα του τραγουδᾷ ὁ ποιητῆς.

Ὁ Wallace Stevens ἀνήκει ἐπὶ χορεία τῶν ἐκλεκτῶν ποιητῶν τῆς Ἀμερικῆς δίπλα στὸν Ezra Pound, τὸν T. S. Eliot κ.ἄ.

Γεννήθηκε τὸ 1879 στὸ Reading τῆς Πενσυλβανίας. Σπούδασε νομικὰ στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Harvard. Γιὰ πολλὰ χρόνια ὕστερα ἄσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου. Ἀργότερα ἀνέλαβε ὡς Ἀντιπρόεδρος μιᾶς μεγάλης Ἀσφαλιστικῆς Ἐταιρείας στὸ Hartford τοῦ Connecticut.

Δημοσίευσε τὶς ποιητικῆς συλλογῆς «Ἀρμόνιο», (1923 καὶ 1931), «Ἰδέες γιὰ τὴν τάξη» (1935), «Τὸ τριφύλλι τῆς κουκουβάγιας» (1936), «Ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν μπλὲ κιθάρα» (1937), «Κομμάτια ἀπὸ ἓνα Κόσμο» (1942), «Σημειώσεις πρὸς τὸν Ὑπέρτατο Μῦθο» (1942). Τὸ 1949 πῆρε τὸ βραβεῖο Bollingen γιὰ τὴν ποίησιν.

Τὸ ποίημα πού δημοσιεύεται παρακάτω εἶναι παρμένο ἀπὸ τὴν Ἀνθολογία «The Zenith book of American verse», ἐκδοσὴ Στοκχόλμης, 1945.

A. Σ. I.

WALLACE STEVENS

ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΠΑΝΩ ΣΕ ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

(1942)

I.

Πέστε γιὰ τοὺς γλάρους πού πετᾶνε
στὸ γαλάζιο ἀέρα γύρα, ἐπὶ τὴν μουντὴ μπλὲ θάλασσα ἀπάνω.

II.

Πιότερο μουσικὴ παρά ἀνάσα, ὅμως
πιὸ χαμηλὰ κι' ἀπὸ τὸν ἄνεμο,
κάτι λιγώτερο ἀπὸ μουσικὴ, σὰν κάτι λιγώτερο ἀπὸ κουβέντα,
μιὰ ἐπανάληψη ὅπου εἰδήτων καταστάσεων,
συλλαβῆς τοῦ θράχου καὶ τοῦ νεροῦ
λέξεις τοῦ ὄρατοῦ κόσμου τοῦ ἑαυτοῦ μας.

III.

Τὰ θράχια τῶν ἀπόκρημνων ἄκτῶν
κεφάλια σκύλων πού μεταμορφώθηκαν σὲ ψάρια
γλυτροῦν πηδώντας ἐπὶ τὴν θάλασσα.

IV.

Ἄστρο πάνω ἀπὸ τὸ Monhegan, ἄστρο τοῦ Ἀτλαντικοῦ,
φανάρι δίχως φανοστάτη, σὲ παίρνει τὸ ρεῦμα,
ἀκόμα καὶ σένα, ἀντίθετα μετὰ τὴν πορεία σου.
Ἐσένα πού μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας
φορώντας τὴ λαμπερὴ κορόνα σου
εἶσα ἢ ἴσια ἢ θέληση, ἂν κάτι τέτοιο ὑπάρχει,
ἢ ὁ κακὸς οἰωνὸς μιᾶς θέλησης πού ὑπῆρξε,
ἔνα ἀπὸ τὰ κακοσημάδα τῆς θέλησης πού ὑπῆρξε κάποτε.

Υ.

Τὰ φύλλα τῆς θάλασσης ὄλο καὶ σειοῦνται.
 *Ἦταν κάποτε ἓνα δέντρο ποῦ ἦταν σὰν πατέρας.
 Καθῆσαμε ἀπο κάτω καὶ τραγουδήσαμε τὰ τραγούδια μας.

ΥΙ.

Εἶναι παγερό νᾶσαι πάντα νέος,
 νὰ φτάνεις σὲ τραγικὲς ἀκτὲς καὶ ν' ἀναβλύζεις, σὲ σαπφείρια,
 γύρω σὲ ἠλιοπλυμμένους πέτρες,
 καταντώντας ἔτσι, γιὰ τοὺς γέροντες, ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὸν χρόνον τους.

ΥΙΙ.

*Ἐνα σπουργίτι ἀξίζει χίλιους γλάρους
 ὅταν τραγουδά. Ὁ γλᾶρος κάθεται στὶς καπνοδόχους.
 Πειράζει τὶς ἀγριόκοτες, προκαλεῖ τὶς κάργες
 ἐρεθίζοντάς τις μὲ χίλιους τρόπους.
 Τὸ σπουργίτι ἔχει καλωσύνη, χωρὶς καμμία πρόθεση.

ΥΙΙΙ.

Θεωρώντας τὸν κόσμον εἶναι μιὰ ἄσκηση.
 *Ἐπὶ «προδιαγεγραμμένου σχεδίου»!
 *Ὅμως κοιτώντας πρὸς τὴ θάλασσα μοιάζει
 σὰν τὸ αὐτοσχέδιο παίξιμο στὸ πιάνο.

ΙΧ.

Τοῦτος ὁ συννεφιασμένος κόσμος,
 μὲ τὴ θεοβία τῆς στεριάς καὶ τῆς θάλασσας
 τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας, τοῦ ἀνείου καὶ νηνεμίας,
 μὰς φτιάχνει πρὸς πολλὰς νύχτες, πρὸς πολλὰς μέρες,
 περισσότερα σύννεφα, περισσότερους κόσμους.

Χ.

Ν' ἀλλάξεις φύση, ὄχι μονάχα ἰδέες,
 ξεφεύγοντας ἀπὸ τὸ κορμί, ἔτσι ποῦ νὰ νοιώθεις
 τὰ αἰσθήματα ποῦ τὸ σῶμα τὰ ἐμποδίζει νὰ ἐκδηλωθοῦν
 τὰ αἰσθήματα χίλιων φύσεων ποῦναι γύρω μας:
 ὅμοια σὰν αἰσθάνεται μιὰ θάρκα
 τὴν ὥρα ποῦ κόβει προσπερνώντας θαθεῖα μπλὲ νερά.

ΧΙ.

Τώρα στὸ Ρεμαγιάι
 ἡ γλῶσσά ποῦ καμπούριασε κάτω ἀπὸ τὴ ζέστη
 μοιάζει ἀσημοποικίλη καὶ παγερή.
 Τὸ φεγγάρι ἀκολουθεῖ τὸν ἥλιον
 σὰ γαλλικὴ μετάφραση Ρώσου ποιητῆ.

ΧΙΙ.

Παντοῦ τὰ ἔλατα κηδεύουν στρατιῶτες:
 Ὁ Hugh March, ἓνας λοχίας μὲ κόκκινο χιτῶνιο
 σκοτώθηκε μὲ τοὺς ἀντρες του ἔξω ἀπὸ τὸ πρόχωμα.
 Παντοῦ τὰ ἔλατα κηδεύουν ἔλατα.

ΧΙΙΙ.

Σκεπάστε τὴ θάλασσα μὲ ρόδα τῆς ἄμμου.
 Γεμίστε τὸν οὐρανὸ μὲ τὴν ἀστραποβολὴ τοῦ ἀφροῦ.
 *Ἄς μὴ μείνει καθόλου ἀλάτι.

ΧΙΥ.

Λέξεις ποῦ συμπληρώνουν τὶς αἰσθήσεις. Οἱ λέξεις
 μὲ τὸ θαμβωτικὸ φῶς τοῦ μετάλλου, τὸ ἐλαφροσάλεμα τῆς χλόης,
 ὁ ἰστός τῆς ἀράχνης τῶν πεθαμένων δέντρων
 γίνηκαν τὸ ὀρθάνοικτο μάτι, τὸ πιὸ παρατηρητικό.

ΧΥ.

Τὸ τελευταῖο νησί καὶ οἱ κάτοικοί του,
 καὶ τὰ δυὸ μαζί, ξεχωρίζουν γαλάζια,
 ὡς τὸ ὄριο ποῦ ἡ διαφορὰ μεταξὺ ἀέρα καὶ θάλασσας,
 ὑπάρχει ἰδανικὴ μονάχα,
 χρωματίζοντας τὰ ἀντικείμενα, ἄσπρα ὅμοια ὄλα.

ΧΥΙ.

*Ἡ καμπάνα τοῦ νεροῦ ὄλο καὶ κυκλοφέρνει
 ὅμοια ὅπως κυκλοφέρνει τὸ ἴδιο τὸ νερὸ τῆς θάλασσας
 μαζί κι' ὁ ἀναπαλμὸς τῆς κίνησης του,
 κι' ἡ καμπάνα μίεσα στὸ θόλο τοῦ καμπαναριοῦ της,
 τοῦ προστάτη τοῦ ἤχου της.

ΧΥΙΙ.

Περάστε μέσα ἀπὸ τὶς πόρτες καὶ μέσα ἀπὸ τοὺς τοίχους,
 αὐτοὺς ποῦ ἐγκλείουν θάλασσο, μυρωδιὰς τῶν χωραφῶν,
 σιλουέτες πεύκων ποῦ φέρνουν ὕπνο στὸν ὕπνο.

ΧΥΙΙΙ.

Χαμηλὴ παλίρροια, ἤσυχα νερά, πνιχτικὸς ὑγρὸς ἥλιος.
 Βλέπει κανεὶς θαθεῖες σκιὰς νὰ κατηφορίζουν.
 Damariscotta da da doo.

ΧΙΧ.

*Ἐνα παιδί κολυμπᾷ κάτω ἀπ' τὴ γέφυρα
 ἄλλο κάθεται ἀπάνω στὴ γέφυρα. Ζήτη...!
 *Ἡ θάρκα, μεγάλῃ ἐπίτευξη τοῦ ἀνθρώπου, πλησιάζει
 ἀστράφτοντας ἀπὸ καθαριότητα πρὸς πολὺ κι' ἀπὸ τὴ Νεάπολη.

ΧΧ.

Μόλις ποῦ μποροῦσες νὰ δεῖς τὸ μπρούντζινο χρῶμα,
 πάνω στὴ λαμπεράδα της. Μὲ κάποια δυσκολία.
 *Ἡ δμίχλη ἦταν στὸ φῶς ὅτι τὸ κόκκινο χρῶμα στὴ φωτιά.
 Τὸ μεσιανὸ κατάρτι στηλωνόταν ἄσκοπα στὸν οὐρανὸ
 χωρὶς νὰ μπαλανσάρει οὔτε ἓνα χιλιοστόμετρο.
 Οἱ δείχτες τῆς πυξίδας ἄρχισαν νὰ δείχνουν αἰθρία
 Δὲν ἦταν ἀκόμα ἡ στιγμὴ νὰ γλουστρήσει πηδώντας ἀφοβα.

Μεταφρ. ΑΝΔΡΕΑΣ Σ. ΙΩΑΝΝΟΥ

μαστε ακόμη στην προπαρασκευαστική εποχή της 'Ονοματικής στην Ελλάδα. 'Ακριβώς όμως οι άρετες των γενομένων τοπωνυμικών εργασιών για την Κύπρο πρέπει να γίνουν άφορημα ν' αναληφθή μιά σταυροφορία για την έξαντλητική και συστηματική συγκομδή του τοπωνυμικού ύλικου του νησιού.

Γιά να γίνει αυτή η σταυροφορία όπως πρέπει, είναι ανάγκη να ιδρυθή στην Κύπρο μία Τοπωνυμική 'Επιτροπή από πρόσωπα που γνωρίζουν τα πράγματα, αναγνωρίζουν την επιστημονική και εθνική σπουδαιότητα του τοπωνυμικού θησαυρού και θέλουν να εργασθούν προς αυτή την κατεύθυνση. Η 'Επιτροπή αυτή θα συγκεντρώσει και θα μελετήσει τις προεργασίες, θα βρει τα κατάλληλα πρόσωπα που θ' αναλάβουν τη συστηματική απογραφή των τοπωνυμικών στις διάφορες κοινότητες, θα κάνει την κατάλληλη κατανομή της εργασίας στα διαμερίσματα—φυσικά ή διοικητικά—του νησιού, θα δώσει τις αναγκαίες γραπτές ή προφορικές οδηγίες και υποδείξεις για την απογραφή και θα συνεργάζεται με τους συλλογείς και θα συγκεντρώνει το άπογραφομένο ύλικό.

Πρέπει να έδω να τονισθεί ότι άλλο ο υ λ λ ο γ ή και άλλο με λ ε τ η τοπωνυμική. 'Ο άπογραφείς έχει βέβαια κάθε δικαίωμα, αλλά δεν είναι καθόλου ύποχρωμένος να προωθήσει και σε ετυμολογική ή άλλη έπεξεργασία του ύλικου του. Μπορεί κάλλιστα μία τοπωνυμική συλλογή να είναι άριστη, χωρίς καθόλου να παρέχει γνώμες ετυμολογικές. Της σ υ λ λ ο γ η ς οι άρετες είναι ή ακριβής φωνητική απογραφή και ή πληρότης, δηλαδή ή έξαντλητική συγκομδή ολοκλήρου του τοπωνυμικού ύλικου της περιοχής. Και είναι πολύ προτιμότερη ή πλήρης απογραφή μιάς μικρής περιοχής, ενός χωριού, έστω, παρά το τοπωνυμικό κορφολόγημα πολλών μαζί περιοχών.

Θά ήταν μεγάλη προσφορά στην 'Επισημή και στο Έθνος ή σταυροφορία για τη συστηματική και έξαντλητική, πρό πάντων έξαντλητική, απογραφή των τοπωνυμικών της Κύπρου. Η Κύπρος έχει εύνηως πολλούς λαμπρούς και έπαιξιούς ανθρώπους, ν' αναλάβουν αυτή την πολύτιμη εθνική και επιστημονική διακονία.

I. A. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ρόδη Προβελέγγιου: «'Η Ρίζα του Μύθου». (Χρονικό μιάς Σταυροφορίας). 'Αθήνα, 1954, σ. 234.

Μ' όλο που την τελευταία δεκαετία γράφτηκαν πολλά βιβλία για τον πόλεμο, την κατοχή και την εθνική αντίσταση, το θέμα έμενε ακόμη σχεδόν παρθένο κ' άνεμετάλλευτο από την πλευρά των μεγάλων κοινωνικών ζυμώσεων και διαφοροποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν σ' αυτή την εποχή, κ' ιδιαίτερα από την πλευρά των μεγάλων πολιτικών διωμάτων, που, παράλληλα με τον άγωνά για την άπελευθέρωση του έθνους, συντελέστηκαν και μορφώθηκαν μέσα στην ψυχή του λαού κ' ιδιαίτερα των νέων.

Το βιβλίο «'Η Ρίζα του Μύθου» του κ. Ρόδη Προβελέγγιου έρχεται να πληρώσει σημαντικό μέρος του κενού αυτού. 'Η «Ρίζα του Μύθου» άποτελεί, όπως σημαίνει ο συγγραφέας, τον πρώτο τόμο μιάς τριλογίας, το προοίμιο ενός Χρονικού που κατά πάσαν πιθανότητα οσοπόν έχει να προβάλλει—μέσα στο άνήσυχο ιδεολογικό κλίμα της εποχής της κατοχής και των πρώτων ίσως έτών της άπελευθέρωσης— τις άγωνίες, τις συγκρούσεις, τους άγώνες και τα έπιτεύγματα της 'Ελληνικής γενεάς που περνούσαν στα χρόνια εκείνα χρόνια από το στάδιο της έφηβείας στο στάδιο της πρώτης νεανικής ώριμότητας. Πραγματικά ο κ. Προβελέγγιος κατορθώνει στον πρώτο τόμο να μιάς δώσει σελίδες θαυμάσιας ψυχογραφίας δυο άντ'θετων ιδεολογικών ομάδων νεαρών προσώπων, κ' ιδιαίτερα να ζωγραφίσει με τους πιο λεπτούς και διάφανους τόνους όλες εκείνες τις φευγαλέες ψυχοσυνασθηματικές αποχρώσεις, αλλά και όλα τα ιδιαίτερα νεανικά γνωρίσματα του ρευστού άκόμη και συνεχώς διαφοροφούμενου κόσμου της ομάδας των «Χριστιανοδημοκρατών» νέων, όνομα με το όποιον, κάπως γενικά και σχηματικά αλλά με πολλήν αληθοφάνεια και πειστικότητα, παρουσιάζει ο συγγραφέας τον άστικό κόσμο, προς τον όποιον δακνεί ασυγκάλυπτα την ιδεολογική προτίμηση και την άγάπη του.

Η προβολή των στοιχείων αυτών γίνεται μέσα από άλληπάλληλα γεγονότα εθνικής κοινωνικής, και καθολικής εθνικής σημασίας, γεγονότα που στην πρόοδο της άφήγησης παίρνουν έπικό χαρακτήρα και προσδιορίζουν τις ιδέες, το πνεύμα και τις διαθέσεις των ανθρώπων

που κινούνται μέσα στην άδιάλειπτη διαδοχή τους—τά έπηρεάζουν, τα διαμορφώνουν και συγχρόνως έπηρεάζονται και διαμορφώνονται άπ' αυτά. 'Ο κ. Προβελέγγιος είναι στο ζήτημα αυτό ένας μεγάλος δεξιότηνης. Σπάνια τα προβλήματα της έφηβείας και των πρώτων μετά την έφηβεία χρόνων σε συνδυασμό με τα τραγικά γεγονότα της άνήσυξης και ταραχώδους εποχής της 'Ελληνικής αντίστασης διερμηνεύονται με τόσο μαρτυρικά, με τόσο δραματική τέχνη και άφηγηματική λεπτότητα. Μέσα από τις σελίδες «της Ρίζας του Μύθου» ο χαώδης κόσμος της πρώτης νεότητας της τραγικής 'Ελληνικής γενεάς του 1944 παρουσιάζεται με τους ένθουσιασμούς, τα πλέγματα, τους φανατισμούς, τον έρωτισμό, τις έξάρσεις, τα όνειρα, τις ιδέες και τους άγώνες του, αποκοιναλλώνεται σε μορφές πνευματικής άναήτησης και πυρετικής εθνικοκοινωνικής δράσης και διαμορφώνεται σε σχήματα γενικότερης έκτασης και καθολικότερης σημασίας. 'Ο άναγνώστης μπορεί να παρακολοθήσει, μέσα από τις σελίδες του βιβλίου αυτού, την άνειρήνευτη προσπάθεια του ανθρώπου—και ιδίως των νέων της τραγικής εκείνης περιόδου—να βρούν την άλήθεια, να μορφώσουν την κοσμοθεωρία τους, να δώσουν ένα στήριγμα στη ζωή και μιά βαθύτερη πνευματική ύπσταση στο είναι τους. Μέσα στην προσπάθειαν αυτήν ύπάρχει ένα όδυνηρό δραματικό στοιχείο, ένα στοιχείο, που κυριαρχεί πέρα ως πέρα στις σελίδες του μυθιστορήματος, και άποτελεί το σκηνικό φόντο μέσα στο όποιον κινούνται οι ήρωές του.

Είναι φανερό ότι ο κ. Προβελέγγιος κινήθηκε σ' ένα γνώριμο πεδίο, κ' ότι πίσω από τους πολλούς ήρωες που προβάλλει ύπάρχουν τα πραγματικά πρόσωπα μιάς χαρακτηριστικής πτυχής της 'Ελληνικής τραγωδίας του 1941—1944, που έδωσαν με την άγωνία και το αίμα τους τη ζύμη, την πρώτην άφορημή. Βέβαια το έργο ύπέστη μεγάλην άνασύνθεση μέσα στην ψυχή του συγγραφέα, ο όποιος, εκτός από τη βαθειά πείρα του θέματος και τη γνώση προσώπων και πραγμάτων, διέθετε πλούσια γενική μόρφωση κ' έξαιρετική πνευματική καλλιέργεια, προσόντα που διακρίνονται σ' όλες σχεδόν τις σελίδες του έργου.

Η πορεία και ή έν γενέει λοκλή του μύθου άνελλοσσονται μ' ένα καθαρό έσωτερικό τρόπο, σαν άναζητήσεις, συγκρούσεις και έπιτεύγματα πνευματικά,

που δένονται όργανικά με τα καθημερινά άνήσυχα εθνικοπολιτικά γεγονότα. 'Ο κ. Προβελέγγιος διγχείται άπλά, χωρίς έπιτήδευση, χωρίς μανιέρα, με τρόπο όμως πολύ πλούσιο, καλλιεργημένο κ' ενδιαφέροντα.

Η «Ρίζα του Μύθου» είναι ένα ένδιαφέρον μυθιστόρημα ιδεών και βάθους: ένα βιβλίο άξιανάγνωστο όχι μονάχα για το πρωτότυπο και ιδιάζον θέμα του αλλά και για τον πλούτο των ιδεών που κινεί, τον τρόπο που άφηγείται και το βαθύ πνευματικό και άνθρωπιστικό χαρακτήρα του.

'Ο κ. Προβελέγγιος άρχισε το συγγραφικό του έργο (δέν έχουμε ύπ' όψη μας άλλο προγενέστερο βιβλίο του) σαν ένας φτασμένος συγγραφέας.

ΝΙΚΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ

Νίκου Κρανιδιώτη: Μορφές του Μύθου, Διηγήματα, Σελ. 120. Έκδοση «Κυπριακών Γραμμάτων», Λευκωσία, 1954.

'Όταν, το Νοέμβριο του 1953, συνεργάστηκα, για πρώτη φορά, με τα «Κυπριακά Γράμματα» με μιά μελέτη μου για τον Καβάφη, κ' όταν, άργότερα, ή διεύθυνση του περιοδικού μούκανε την τιμή να μου αναθέσει την τακτική στήλη της γαλλικής πνευματικής ζωής, δέν φανταζόμουν ποτέ πως, σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, οι δεσμοί της άγάπης με τα «Κυπριακά Γράμματα» θα γίνονταν ένας ώραιος ακατάλυτος κρίκος και πως το περιοδικό αυτό θά το θεωρούσα «δικό μου σπίτι». 'Υπάρχουν στην πνευματική ζωή μερικές στιγμές άληθινά εύτυχημένες και μιά άπ' αυτές ήταν ακριβώς ο σύνδεσμός μου με τους λογοτέχνες της Κύπρου.

Η εύκαιρία μου δόθηκε να γράψω, έδω και καιρό, στη «Νέα Έστία» και στην «'Ελληνική Δημουσσία» δυο μικρά «χρονικά» για την πνευματική άνθηση, την έλληνικότητα, που παρουσιάζει σήμερα το άγαπημένο Νησί. Σήμερα, χαίρω που με τις «Μορφές του Μύθου», ο άγαπητός μου Νίκος Κρανιδιώτης μου δίνει τη δυνατότητα να μιλήσω γι αυτόν, και να γράψω τις έντυπώσεις μου άπ' τα ώραία πραγματικά διηγήματά του.

Έκτός άπ' τις έμπεριστατωμένες μνημιαίες «'Απόψεις» του, που θίγουν καινούρια πνευματικά προβλήματα, με πολλήν οξυδέρκεια, δέν έτυχε να διαβάσω, ως τώρα, κανένα πέσογράφημα του Νίκου Κρανιδιώτη. Οι «Μορφές του Μύθου»

είναι το πρώτο κ' έτσι δεν είμαι σέ θέση να διαπιστώσω την πρόοδο που επέτελεσε ο συγγραφέας στο διηγηματογραφικό τομέα απ' το 1945, όταν έβγαλε την πρώτη του συλλογή διηγημάτων «Χρονιά».

Στις «Μορφές του Μίθου», όστόσο, παρατηρεί κανείς ότι είναι κάτοχος των εκφραστικών του μέσων, ξέρει να προκαλεί και να συγκρατεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Η δράση ξετυλίγεται μέσα σέ μια δραματική ατμόσφαιρα τις περισσότερες φορές και τό έντονο φυσιολατρικό αίσθημα πλασιώνει και φωτίζει τη ζωή και τις πράξεις των ήρώων που ζωντανεύει μπροστά μας.

Τό διήγημα απ' την εποχή των μεγάλων προτύπων του περασμένου αιώνα, κ' έχουμε απ' όησ τους Μωπασσάν, τον Μερμέ, τον Ντυνάν, τον Ντικένς, τον Τολστόι, κ.ά., έφτασε τόσο στη μορφή όσο και στη σύλληψη και τη μετάπλαση της πραγματικότητας σέ μια τελειότητα σήμερα, που δέ θυμίζει τίποτα απ' ό,τι μάς μάγεψε σέ περασμένα χρόνια. Ό έσωτερικός μονόλογος στό μυθιστόρημα, ή χρησιμοποίηση καθαρά λυρικών στοιχείων στό διήγημα, ή απουσία συχνά κάθε πλοκής συνείναν όποτε τό λογοτεχνικό αυτό είδος να δανείζεται πολλά ποιητικά στοιχεία και ή ατμόσφαιρά του, μέ τις άγχις γραμμές, μέ την εκ των ένδον ύποβολή, να δικαιώνει και να φωτίζει τις πράξεις των ήρώων που παρουσιάζει ένας συγγραφέας. Μαντεύουμε πολύ περισσότερα, χάρη στη χρησιμοποίηση των συμβόλων, χάρη στην ήθελμένη απουσία της πλοκής απ' όσα ίσως είχε την πρόθεση να μάς δώσει ο ίδιος ο λογοτέχνης. Ακόμα και οι αιωπές παιών ολόσ σημαντικό. Τό διήγημα, κόνοντας κάθε δεσπό μέ την παράδοση, άγκάλιασε τό λυρικό νόνο, την ύποβολή και προσπάθησε συχνά μ' έπιτυχία, τά στοιχεία τά ρεαλιστικά να τ' άξιοποιήσει δυναμικά ή τά πλασιώσει μέ την περιγραφή, την έντελώς άναγνωμένη, της φύσης, μέ μια ψυχογραφία που αποβλέπει σέ ήθος, μέ μια πληρότητα έκφράσεως απόλυτα νέας, μέ μια φυγή όνειρική, απ' όπου δεν απολείπει ούτε ή γάση, ούτε κάποιο ή λεπτή ειρωνεία, ούτε ακόμα ή αυτός ο σαρκασμός. Είναι ένας νεορεαλισμός ποιητικός που συνταιριάζει τό άγγος του σημερινού ανθρώπου, που αισθάνεται τους παλμούς του και ποθεί να του προσφέρει μια λύτρωση, μια λύση, θάλγα, σά έ-

ναγώνα προβλήματά του.

Πολύ πριν απ' τους σημερινούς διηγηματογράφους, άνοιξε τό δρόμο αυτό ο Τσέχοφ. Τόν άκολούθησε σχεδόν πιστά, επηρεασμένη απ' αυτόν, ή Κάθριν Μάνσφελντ. Και στίς μέρες μας, πιο κοντά μας, ο Ζάν Ζιροντού, ο Μαρσέλ Αρλάν και κατά κάποιο τρόπο ή Ρόζα-μοντ Λέμιαν, ή Βιοτζίβια Γούφ, αυτές όμως πού πολύ στό μυθιστόρημα.

Έτσι, πξός λόγος συνταιριάστηκε μέ την ποίηση, μέ τό συμβολισμό, που, στην Ελλάδα, πρώτος τόν χρησιμοποίησε μ' έπιτυχία ο Κωνσταντίνος Χατζόπουλος. Ακολούθησαν οι νεότεροι που, επάζοντας ακόμα πιο πολύ τις άλυσίδες, κατάφεραν να δώσουν δείγματα της ικανότητάς τους σ' αυτόν τόν τομέα πού πού χειρομαστά, όπως ο Βενέζης, ο Ξεφλούδας, και τελευταία ο Τάκης Δόξας, απ' τους πιο προικισμένους νέους συγγραφείς μας, για να περιοριστώ σ' αυτούς.

Νεορεαλιστής είναι κι ο Νίκος Κρανιδιώτης, μόνο που ή πεζογραφία του θυμίζει πότερο την παράδοση. Ασφαλώς αυτό δέν είναι διόλου μειονεκτικό για ένα συγγραφέα, όταν ξέρει να την άνανώνει και να την πλουτίζει μέ καινούρια στοιχεία. Στά πέντε διηγήματα, που μάς προσφέρει μέ τις «Μορφές του Μίθου» ο Νίκος Κρανιδιώτης, ύπάρχει, άν όχι τό κλίμα της άγωνίας, ή πικρή, ή σταγυρή γέυση της ζωής. Κι ο κόσμος του εν' ή ο κόσμος των ταπεινών, των άπλοϊκών ανθρώπων που έρχονται σέ δίαι συγκρούση μέ την πραγματικότητα και κομματιάζουν την ψυχή τους. Είναι οι άπόκληροι που προκαλούν μέσα μας τη συμπόνοια, που ξυπνούν ένα αίσθημα τρυφερότητας, έτσι που θά θέλαμε να είχαν, έστω και φευγαλέα, κάποιες ώρες ειτυχίας στη βασανισμένη τους ζωή.

Μέ τό διήγημα «Ο Καπετάν Πανάγος» άρχίζει ή συλλογή και οπεύδω να πώ όσ είναι, κατά τη γνώμη μου, τό ώσνωότερο απ' όλα. Αυτόσ ο κορσάρος άνατνεί έναν άέρα άντροισσύνης και, μ' όλη τη φαινομενική του τραγυήτητα, έχει στό βάθος καρδιά μικρού παιδιού. Μυρξίζει άμύρα και φύκια. Τόν φανταζόμαστε άγροίκο, σκληρό, αλλά και μ' όλη την τρυφερότητα μάς ψυχής που τονάει και ματώνει, γιατί ο έρωτας φουσκώνει τά ήρωικά στήθη του για την περήφηση, αλλά και τόσο άδύναμη Ζαφειρίτσα, ένας έρωτας που ξεσπάει, στό τέλος, σέ φοβερή τραγωδία.

«Ο Καπετάν Πανάγος» είναι έν' άρπο διήγημα τόσο στη σύλληψη όσο και στην εκτέλεση μέ τις άνάγλυφες μορφές τών ήρώων του, μέ τη συναρπαστική πλοκή του, μέ τη ρωμαλέα γλώσσα και την λυρικότατη περιγραφή της φύσης. Αληθινός ζωγράφος, ο Κρανιδιώτης μάς προσφέρει ολοζώντανη τη θελκτική όμορφιά της. «Πέρα μακρυνά στην άνατολή έτρεμε ακόμα ή πούλια χλωμή, νοτερή, κ' ένα πυκνό σύννεφο ξεδίπλωνε τις μενέξελές του λίνες του άπάνω στό χαμένο όρίζοντα. Κάτω τό κίμα φούσκωνε σά ύψαλα του καρδιού, χάρδεβε τά μπαστούνια και τις μάσκες και ξεφευγε γιομάτο άφρους και παιγνίσματα στη γαριζία άπεραντύση του πελάγου». Κι άλλου, όταν ο συγγραφέας περιγράφει τη χαρά του καπετάνιου: «Τό πρόσωπο του Καπετάν Πανάγου ξαστέρωσε. Ένα φως χαρωπό γιόμισε διαμιάς τά μεγάλα καστανά μάτια του, και τά γραμμένα φρύδια του λήθηκαν λίγο λίγο κ' ήρέμησαν ζωαρωτά ού γαριτάνα, κάτω από ένα πλατύ μελαχροινό έτόπο». Και παρακάτω τί λυρικά μάς δίνει την εδαιμονία τών δυό έραστών: «Όλο τό βράδυ κράτησε ο Πανάγος έξεϊνο τό χαμόγελο μέσ' στην ψυχή του. Ένα χουσό φεγγάρι ήθε ύστερα και ξεδίπλωσε μέσ' στό κίμα τά μαλιά της. Τό βλέμμα της άναψε άμέτηστον φάρος στόν όρζοντα, τά πανά φούσκωναν άπαλά μέ την άνάσα της, κ' ή «Μαλαματένια» ταξ έδωρε στόν άσπρον άφρό τά όνειρα του καπετάνιου της». Ο Νίκος Κρανιδιώτης είναι κάτοχος τών εκφραστικών του μέσων, έχει έναν ύψος προσωπικό που θέλγει, λυρικούς τόνους άπαλους, που ήχουν μέσα μας σά μουσική. «Ο Καπετάν Πανάγος» είναι διήγημα που ο Ηρακλής Αποστολίδης θάπρεπε κάποτε να τό συμπεριλάβει στην «Ανθολογία» του.

Πλάσμα ταπεινό, φτωχό, αδύναμο, εν' ο Λουλής, ο ήρωας του όμώνυμου διηγήματος. Βγάζει τό πικρό φρωμί του μέ δάκρυα. Ο Σταυλός κάποιου ύποστατικού εν' ο κόσμος του και μέσ' στό κορσασμένο νεανικό μυαλό του περνούν κάποια άνεπλήρωτα όνειρα, έτσι που ή ψυχή του να γιομίζει άνοιξιάτικη λαζιάδα. Ας αναίσθητα νιώθει τό αίσθημα να τόν τυλίγει για την όμορφη Κατερίνα, την ύπρητέτρια του ύποστατικού, που παραδίεται όμως στο γού τό άφεντικού της. Και τό γεγονός αυτό και μόνο εν' άσχετό, για ν' άνοιξει, επί τέλους, τά μάτια του ο Λουλής, να γνωρίσει από

κοντά τη μοχθηρία τών ανθρώπων και να μένει για πάντα ίσως δεμένος μέ τις γελάδες, τά μωσαράκια, - τό σταύλο κ' εκεί να στοχάζεται την άπνοια και να πλέκει τά όνειρά του. Τό αίσθημα που πλημμυρίζει την άκαχη ψυχή του, θά τό διοχετεύσει σά ήμερα ζωά, που ξέρουν άδολα ν' άγαπάνε.

Ένας έρωτας άνεπλήρωτος, ένα αίσθημα σέ σουρντίνα είναι τό θέμα του τρίτου διηγήματος: «Ο Παραγινός». Αυτόσ ο όνειροπλαστικός Μιχάλης που δουλεύει σ' ένα ύποστατικό, που ποθεί να προικίσει και να παντρεύει την αδελφή του, την Έλένη, αυτό τό παλληκάρι που νιώθει μέσα του τους χυμούς της ζωής, έρωτεύεται σιωπηλά τη «δεσποινίδα Φανή», την κόρη του άφεντικού του, μια κοπέλα όμορφη και ναζιάρα. Μα κ' ο Μιχάλης, όπως και ο Λουλής, θά γνωρίσει την άπογοήτευση, και θά νιώσει μέσ' στην καρδιά του τό μίσος για τη γυναίκα αυτή, που τόσο πρόστυχα συντηρε την άγνή του άρτία.

Μερικά φύλλα απ' τό ήμερολόγιο ενός δάσκαλου της επαρχίας, του Δημήτρη Μηνά, είναι τό «Αυκόφως». Ένα λυκόφως του σώματος και της ψυχής της άτυχης αυτής έπάσχεσε που πλήττει τρομερά απ' τη μονότονη ζωή του και δέ βρίσκει άλλη διεξόδο, μέσα στο άναρό, τό σιωτεινό περιβάλλον του, που δέν τό φωτίζει καμιά έλπιδά, παρά τό χαρτοπαίγιο και, στό τέλος, τη Μαρίκα, την ύπρητέριά του, μια γεροδεμένη κοπέλα, για να γνωρίσει, έστω και την παρωδία του έρωτα, στη θερμή άγκαλιά της.

Στην επαρχία διαδραματίζεται και ή ύπόθεση του τελευταίου διηγήματος της συλλογής: «Ο συγγραφέας της «Αλεξάνδρας Έόωση». Κι αυτό είναι σελίδες ένα μυθιστόρημα, την «Αλεξάνδρα Ρώσση». Κ' εδώ ύπάρχουν τ' άνεπλήρωτα όνειρα, ο άποτνηγμένος έρωτας, ή άπογοήτευση, ή τόσο βαθειά, ώστε ο ήρωας στό τέλος να καταστρέφει τά χειρογραφα του έργου του, να τά πετάει στη θάλασσα, άζηρηστο γι' αυτόν βάρος, και να μπαρκάσει ναυτης σ' ένα καράβι κάποιου γνωστού του καπετάνιου.

Οι «Μορφές του Μίθου», διβλίο καλίσθητα τυπωμένο, είναι μια προσφορά

άξιοπρόσεχτη στην πνευματική παραγωγή του Νου Κρανιδιώτη. Ειν' απ' τα έργα που συναρπάζουν με την πλοκή τους, την πλούσια φαντασία, τη διαγραφική των χαρακτήρων, το έντονο, το λυρικό φυσιολατρικό χρώμα που λούζει και περιβάλλει τους ήρωες. Ο συγγραφέας έχει ύφος προσωπικό, αρχιτεκτονική στην εκτέλεση και πρό πάντων ενότητα. Όλα τα πλάσματα που μας παρουσιάζει είναι ύπάρξεις δυστυχημένες, που βλέπουν τα όνειρά τους να φυλλοροούν, τα αισθήματά τους να συντρίβονται, πριν καλά καλά ανθήσουν, και η συγχώνευση του μικρού ψυχικού τους κόσμου με τη γύρω φύση που απαλύνει τους καύμους τους, δ'νει σ' αυτές το κορυφαίο για να συνεχίσουν την άχαρη ζωή τους.

Συμπερασματικά, αν κι ο χώρος που κινείται ο Νίκος Κρανιδιώτης είναι γνωστός, τον ανανεώνει με το αναμφισβήτητο ταλέντο του. Έχει την ικανότητα να μεταδίδει άμεσα την προσωπική του συγκίνηση και να τη μεταλλάξει σε άριστο καλλιτέχνημα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΡΑΤΣΙΚΛΕΣ

Υ. Γ.— Στην κριτική μας για το: «Έλληνες Πεζογράφοι» του Πέτρου Χάρη (τεύχος Σ' ερίου—Οκτωβρίου «Κ. Γ.») αντί «μιας προσωπικότητας συχνά έφραστική», να διαβάσει «εκκρηκτική» (σελ. 399, α' στήλη, στίχ. 2), αντί «με καταστάσεις και άρνήσεις» να διαβάσει «με καταστάσεις και άρνήσεις» (σελ. 400, α' στήλη, στίχ. 17).

Γαλάτειας Σαράντη: «Επιστροφή». Μυθιστόρημα. Άθήνα 1953, σελ. 152.

Η «Επιστροφή» της κ. Γαλάτειας Σαράντη είναι μια δυνατή ψυχογραφία μ' ένα καταθλιπτικό μήνυμα.

Η Άννα, άναρθρομένη σε μια επαγγελματική πόλη μέσα σ' ένα φτωχό και καταθλιπτικό περιβάλλον, κατορθώνει με την επιμονή και τη θέλησή της να σπουδάσει γιατρός στην Άθήνα και σ' άλλες πόλεις της Ευρώπης και της Αμερικής, και τώρα, έπειτα από λαμπρές επιτυχίες στο έξωτερικό, γυρίζει πίσω, τέλεια καταρτισμένη στην επιστήμη της, γεμάτη αυτοπεποίθηση και δύναμη κι όμορφα. Νομίζει πως μπορεί τώρα να είναι σύγγορη και για την πραγματοποίηση του όνειρου που έπιασε από μικρή: να την αγαπήσει ο γάμος Κωνσταντίνος. Βρίσκει, όμως, την ίδια μεζέρια στο σπίτι της, και χειρότερη, και έρειπια ψυχικά τους ανθρώπους γύρω της. Ο πατέρας της πέθανε, η μητέρα της σέρνεται ά-

βουλη και θλιβερή, ή μά της αδελφή, μισοπαράλητη, λυώνει από την αρώστεια που τη διαστρέβλωσε και ψυχικά και την έκανε διχτάτορα του σπιτιού, ενώ η άλλη αδελφή της «ανάλασκει» τον εαυτό της στα θεοτικά και στην όλοφύνη, αλλά άγονη, ύπηρεσία των άλλων. Στα δέκα χρόνια που έλειπε ή Άννα, μεσολάβησε ο Πόλεμος κ' η Κατοχή που ρήμαξαν συθέμελα την Έλλάδα, κι ο θάνατος τα σφράγισε ανεξίτηλα με το αίματώμενο του πέρασμα. Πρόσωπα άγαπητά πέθανε, άλλα άλλοιωθήκανε, γίνανε άγνωστα από τους παράξενους συνδυασμούς και τις οριχτές μεταβολές που ή κορά-ζωή χέρι με χέρι με το θάνατο επιβάλανε. Κ' είναι ή Άννα σά χαμένη μέσα στην καινούργια τούτη ψυχική περιοχή. Ήρθε να δώσει και να πάρει ζωή, χαρά, πίστη και φως—και βρίσκει παντού το θάνατο και την οδύνη, άπελυσία και σκοτάδι. Έκει που περίμενε συνειδητές κι αλύγιστες αρχές, βρίσκει μειωτικούς συνδυασμούς. Μά ή Άννα, ο απόδημολόγητος άνθρωπος, άντιδρά στη φθορά. Μάταια όμως. Στο τέλος φεύγει, έπιφανειακά ύπερήφανη και γιομάτη πίστη για τη ζωή, στην πραγματικότητα όμως σέρνει πιά κι αυτή μέσα της το σπόρο του θανάτου. Ο θάνατος της χάραξε κι αυτής το μέτωπο οριστικά.

Αυτό είναι το καταθλιπτικό μήνυμα που μας φέρνει το βιβλίο αυτό: «Η πραγματική μας παρτίδα είναι ο θάνατος. Δεν υπάρχει άλλη επιστροφή παρά ή επιστροφή στο θάνατο. Κάθε ένας γνωστός μας που πεθαίνει, κάτι παίρνει από μās, κάτι μās αφήνει. Μαζί του άρχισαμε κώλας το ταξίδι του γυρισμού, την Έπιστροφή».

ΚΩΣΤΑΣ ΠΡΟΥΣΗΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Η κίνηση των εκθέσεων.

Από τον περασμένον Οκτώβριον άρχισε στην Άθήνα ή κίνηση των φθινοπωρινών εκθέσεων κι όλες οι αθουσες άνοιξαν με εκθέσεις ζωγραφικής, που θα διαδέγονται ή μά την άλλη, ίσασε το τέλος Μαΐου, γιατί από τώρα οι αθουσες είναι πασιμένες ως τότες.

Λέγεται ότι φέτο θα δούμε πολύ ένδιαφέροντες εκθέσεις κι αναγγέλλεται σχετικά ότι άρχισε κάποια κίνηση για τη δημιουργία μιας καινούργιας ομάδας καλλιτεχνών, που ν' αντιπροσωπεύουν τις άντιλήψεις της μοντέρνας Έλληνικής

τέχνης. Τόν προήγα της ομάδας αυτής άποτελούν οι πρωτοποριακοί ζωγράφοι Κοντόπουλος, Παπαδημητρίου και Γαϊτής.

Από τη στήλην αυτή θα κρατήσουμε ένήμερους τους αναγνώστες των «Κυπριακών Γραμμάτων» για τις έφετεινές σπουδαιότερες εκθέσεις.

Έκθεση της κ. Ζωής Κατραβά— Βαλσάμη.

Πρέπει ευθύς εξ αρχής να όμολογήσω, ότι άνέβαινα στην μεγάλη αίθουσα του «Παρασού» με πολύ έπιφυλακτικότητα για το τί θα έβλεπα σ' αυτή την έκθεση, γιατί και τόνομα της ζωγράφου μου ήταν τελείως άγνωστο κ' οι άλλες όλες εκθέσεις, που από δημοσιογραφικό καθήκον παρακολούθησα τελευταία, μ' άπογοήτευσαν ή και (μερικής) μ' έκαναν ... ν' άγανακτήσω. Κ' ή εκπληξή μου ήταν μεγάλη όταν άντίκρουσα τη δουλειά της κ. Κατραβά—Βαλσάμη, που τη διακρίνει τόλμη και ρωμαλεότητα άσνηθιστη.

Η ζωγράφος άφου τελείωσε εδω τη Σχολή Καλών Τεχνών, πήγε στο Παρίσι, το μεγάλο αυτό σχολείο της μοντέρνας τέχνης, όπου έμεινε έπτά χρόνια σπουδάζοντας και παρακολουθώντας τις νέες τάσεις στη ζωγραφική. Κι όπως φαίνεται από τις μελέτες της, σε μικρό μέγεθος, πάνω σ' άνδρικά και γυναικεία γυμνά, έκαμε θαυμάσιες σπουδές στη Γαλλική Σχολή των Καλών Τεχνών, που την έβοήθησαν να εκτελέσει έπειτα τις μεγάλες της συνθέσεις με όσο πιο άπλοποιημένα μέσα μπορούσε.

Οι μικρές της σπουδές γυμνού, μ' έλευθερία και με κωβιστικά έπίπεδα καμωμένες, δείχνουν το μέτρο της τεχνικής της κατάρτισης και την επιδιώξη του αισθητικού της «πιστεύω» («Καθιστή γυνάικα», «Γυμνό Έαπλωμένο κλπ.) Τα τοπία της τα διακρίνει άπλότητα, γήγορη εκτέλεση, ρωμαλεότητα στο σχέδιο, τόλμη στο χρώμα—που ποτέ δεν είναι άπρωσφαρισκό («Λίβεροπουλ») —φόρμα γεωμετρική και σαφή περιγράμματα («Σκηνές στην Κεφαλονιά»), έξω από συμβιβασμούς με τα γούστα του πολλού κοινού.

Η κ. Κατραβά—Βαλσάμη έχει και πολλές συνθετικές ικανότητες, αν κρίνει κανένας από τις πολλές μεγάλες συνθέσεις που εκθέτει κι όπου ή τόλμηρή σύλληψη του όλου θέματος, βρίσκεται σε άπόλυτη σχέση με το πιο άπλό ύποδηλωτικό χρώμα και την τοποθέτηση

κάθε φιγούρας στη σωστή θέση του πίνακα, που ζωγραφίζεται χωρίς την τρίτη διάσταση. Η «Γέννηση» είναι ένας τέτοιος άριστος πίνακας κ' ή φιγούρα του άγγελου άριστερά, ή στάση κ' ή γραμμή του, θυμίζει έργο Παρθένου.

Η ζωγράφος μας έχει και πολλές διακοσμητικές δυνατότητες. Το δάσος της είναι ένας πίνακας που έσχεδιάστηκε με τελικό σκοπό να γίνει ταπέττο. Μά κι' έτσι, σά ζωγραφικό έργο, ίκανοποιεί άπόλυτα, γιατί εκτός από το διακοσμητικό ύφος, έχει και συνθετικές άρετές, που είναι και το σπουδαιότερο για ένα τέτοιου είδους έργο.

Η κ. Κατραβά—Βαλσάμη κάνει για πρώτη φορά άτομική έκθεση στην Άθήνα. Όμως ή καλλιτεχνική της άξία είναι αναμφισβήτητη και την κατατάσσει άμέσως μεταξύ των πολύ καλών ζωγράφων μας. Πολλοί πίνακες της έγιναν δεκτοί και στο Salon d'Automne στο Παρίσι.

Έκθεση Γ. Μαυροΐδη.

Η έκθεση 14 μεγάλων έργων ζωγραφικής του κ. Γιώργου Μαυροΐδη στη νέα αίθουσα «Πισός», της οδού Αμερικής, άποτελεί τον πιο προχωρημένο νεωτερικιστικό τρόπο έκφρασης της σύγχρονης ζωγραφικής που είδαμε φέτο.

Αυτή είναι ή πρώτη άτομική έκθεση που κάνει ο Μαυροΐδης στην Άθήνα, αν και παλιότερα είχε πολλές φορές εκθέσει με την ομάδα του «Άρμού», στην όπο'αν άνήκει. Τα έργα του όμως εκείνα ήταν ακόμα ρεαλιστικά, αν και από τότε δεν άναζητούσε την πιστή άπεικόνηση της φύσης.

Τα νέα έργα που εκθέτει τώρα (του 1953—54), έχουν τη ρίζα τους, βέβαια, στις άναζητήσεις της Γαλλικής ζωγραφικής και ξεχωριστά στον καλλι Πικασό, όμως ο Μαυροΐδης προσπαθεί να κρατήσει κάποιο προσωπικό τόνο στο σπάσιμο των γυμνών σωμάτων και στην τεχνική διάθροωση του πίνακα. Δεν ένδιαφέρεται διάλου να είναι όπτικά όφραιο, το αισθητικό άποτέλεσμα ή να τέρπει, με την ποικίλη χρωματολογία του, την όραση. Μπορεί μερικά του έργα να θεωρούνται από τους πολλούς ώμα ή και βάναυσα, μά δεν είναι σ' αυτούς που άποτείνεται, δεν είναι στο μεγάλο κοινό που ο Μαυροΐδης θα βρει κατανόηση. Τα έργα του έχουν δύναμη κι αθρομισμικό και πάν' απ' όλα, τόλμη.

Ο Μαυροΐδης ζωγραφίζει —όπως κι ο Τσαρούχης— με κώλα κι όχι με λάδι.

θέλωμε νὰ σημειώσουμε πὼς ἡ ἀπουσία Ἑλληνικῶν ἔργων ἀπὸ τὸ ρεπερτόριο τοῦ θιάσου ὑπῆρξεν ἰδιαίτερος αἰσθητή. Καὶ τοῦτο, γιατί σ' ἕνα τόπο ὅπως ἡ Κύπρος ἡ ἀποστολὴ ἐνὸς θιάσου δὲν εἶναι στεία καλλιτεχνική, ἀλλὰ εὐρύτερα ἐθνική. Ὁ Κυπριακὸς λαὸς περιμένει μέσα ἀπὸ τὶς παραστάσεις ἐνὸς Ἑλληνικοῦ καλλιτεχνικοῦ συγκροτήματος ἰαρόν σὲ ἐπαφὴ ὄχι μονάχα μὲ τὸ Εὐρωπαϊκὸ πνεῦμα ἀλλὰ — καὶ αὐτὸ περισσότερο ἀπὸ κάθε τι — μὲ τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα καὶ τὴν Ἑλληνικὴ λογοτεχνικὴ παράδοση.

ΝΙΚΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Κυπριακὰ πωλητήρια.

Ἀξιότιμε Κύριε Διευθυντά,

Εἰς τὴν προσφάτως δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ Δελτίον τῆς Ἐταιρείας Κυπριακῶν Σπουδῶν (τόμος ΙΖ') μελέτην μου περὶ δύο κυπριακῶν πωλητηρίων παρελήφθη νὰ σημειωθῇ ὅτι τρία ἀρχαιότερα πωλητήρια προσερχόμενα ἐκ τῶν ἐτῶν 1692, 1716 καὶ 1779 ἐδημοσιεύθησαν προγενεστέρως εἰς τὸ περιοδικὸν «Κυπριακὰ Χρονικά» τοῦ ἔτους 1923, σελ. 324-26 ὑπὸ τοῦ κ. Π. Δ. Μητροπούλου, ὡς εὐγενῶς μὲ ἐπληροφόρησεν ὁ ἴδιος.

Τὰ πωλητήρια ταῦτα εἶναι πολὺ σημαντικὰ ὡς πρὸς τὸ ὑπὸ συζήτησιν θέμα. Ἐπειδὴ ἡ ἐπανόρθωσις εἰς τὸν τόμον τῶν «Κυπριακῶν Σπουδῶν» θὰ ἐβράδυνε, παρακαλῶ νὰ δημοσιεύσητε ταύτην εἰς τὸ ὑμέτερον περιοδικὸν πρὸς γνώσιν τῶν ἐνδιαφερομένων.

Μετὰ τιμῆς
Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΙΣ

ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ἔρνεστ Χέμιγκουεϊ.

Τὸ βραβεῖο Νόμπελ γιὰ τὴ λογοτεχνία ἀπονειμήθηκε στὸν Ἀμερικανὸ συγγραφέα κ. Ἔρνεστ Χέμιγκουεϊ. Τὸ βραβεῖο συνίσταται σὲ χρυσὸ μετάλλιο καὶ χρηματικὸ ἔπαθλο £12.500.

Ὁ Ἔρνεστ Χέμιγκουεϊ θεωρεῖται ὡς ὁ διαπρεπέστερος διηγηματογράφος τοῦ κόσμου. Εἶναι σήμερα ἡλικίας 55 ἐτῶν, μερικὰ δὲ ἀπὸ τὰ γνωστότερα μυθιστορήματά του εἶναι «A Farewell to Arm», «For whom the Bell Tolls», «The Old Man and the Sea». Τὸ πρῶτο μυθιστορημὰ του «The Sun also rises» ἐξεδόθη τὸ 1921.

Κ. Γ. Ρ.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΝΑΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στις 16 Νοεμβρίου ἄρχισε τὶς παραστάσεις τοῦ στοῦ Θ. ατρο «Ρόγιαλ» Λευκοσίας ὁ θιάσος Λαμπιέτη-Παππά-Χόρν.

— Στις 2 Νοεμβρίου μίλησε στὴ σειρά τῶν διαλέξεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνευματικοῦ Ὁμίλου Κύπρου ὁ κ. Γρηγ. Οἰκομακός με θέμα «Αἱ περὶ Ἑθνικοῦ καὶ Οἰκογενεῖας ἰδέαι ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ».

— Στις 17 Νοεμβρίου μίλησε στὴν αὐτὴν σειράν διαλέξεων ὁ κ. Γεώργιος Σπανόπουλος με θέμα «Ἡ ἔκτι αἰσθητικῶν καὶ ἡ ψυχολογικὴ ἱστική».

— Ὁ Γαστὼν Ἀνρὺ Ὁφρὲρ ἀνασκοπῶντας τὸ ποιητικὸ ἔργο τῶν κ.κ. Κύπρου Χρυσάθη καὶ Κ. Κύρρη στὸ Βελγικὸ Γαλλόφωνο περιοδικὸ «Λουμιέρ» γράφει τὰ ἑξῆς: «Ὁ πρῶτος λαξεύει μίαν ποίησιν πολὺ μουσικὴν, χρησιμοποιώντας μορφῆς παραπλήσιες τῶν ἀρχαίων χορικῶν, ἐνῶ ὁ Κύρρης ἀσχολεῖται μὲ τὸν ποιητικὸν λαβύρινθο στὴν προσπάθειά του ν' ἀνακαλύψῃ νέα προδλήματα καὶ νέους ὀρίζοντες».

— Στὸν τελευταῖο τόμο τοῦ «Bulletin A-palnitique de Bibliographie Hellenique» τοῦ 1952, τὸν ὁποῖον ἐκδίδει τὸ Γαλλικὸν Ἰνστιτούτον Ἀθηνῶν γίνεται πλήρης ἀποβελτίωσις τοῦ ΙΖ' τόμου τῶν Κυπριακῶν Γραμμάτων. Στις σελίδες τοῦ Δελτίου παρατίθενται ὅλα τὰ κείμενα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων τοῦ τόμου αὐτοῦ.

— Ὁ Ἑλλαδικὸς καὶ Κυπριακὸς τύπος ἀφιέρωσε εὐμενεῖς κριτικὰς καὶ ἐθουσιώδη κλίμα γιὰ τὸν νεώτερον ἐκδοθέντα τόμον διηγημάτων τοῦ κ. Νίκου Κρανιδιωτῆ «Μορφῆς τοῦ Μύθου».

— Περὶ τὰ Χριστούγεννα θὰ κυκλοφορήσῃ τὸ νέον βιβλίον τοῦ κ. Νίκου Κρανιδιωτῆ «Ἡ ποίησις τοῦ Γ. Σεφέρη», τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἀναλυτικὴν εἰσαγωγὴν στὴν ν.αν ποίησιν καὶ λεπτομερεῖακὴν ἀνασκόπησην τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Σεφέρη.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Κ. Χρυσάνθη: Στέφανος Ἀρετῆς (Ποιήματα). Ἐκδοσις «Κυπρ. Γραμμάτων». Λευκωσία, 1954.

Γαλάτειος Σαράντη: Ἐπιστροφὴ. Μυθιστόρημα. Ἀθήνα, 1953.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Τ. Ἀ ν α γ ν., Λευκοσία: Τὸ ποιημὰ σὰς «Σκοτεινὰ» δὲν ἔχει συνάρτ.ση. Ἀπὸ τῆ «Θλίψη» καὶ «Κακὸ Πνεῦμα» λείπει ἡ δυνατὴ ἐμπνευση κι' ἡ βαθεῖα σκέψη.— Ν. Β ὠ ν., Λευκοσία: Σημειώσετε μετὰ γάλην πρόδο μὲ τὸ «Παλῶι καὶ Νέοι Κροῖσοι». Ἐχετε ὁμως ἱστορικὰς ἀναρρίσεις: Ὁ Κροῖσος ἦταν βασιλεὺς τῆς Λυδίας καὶ ὄχι τῶν Μήδων. Εἰς τὴν Βίβλον δὲν εἶναι χαραγμένα τὰ ὀνόματα τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ τοῦ Κροῖσου. Συνεχίστε. Ἐγμεθα εἶσαι, ὅτι θὰ εἴρετε γρηγορὰ τὸ δρόμο σας.— Γ. Ι. Δ ι α μ α ν τ ὄ π ο υ λ ο υ, Κωνσταντινοῦπολις: Θὰ δημοσιεύσουμε τὰ δύο πρῶτα τετράστιχα τοῦ «Δειλινοὶ Στίχοι», ποὺ στέκουν σὰν αὐτοτελεῆς ποιήματα. Τὰ ἄλλα καλὰ σὰν ἐμπνευση, μετρία ὁμως σὰν ἐκτέλεση.— Ἀ ν τ., Ἀ ρ χ ι., Λευκωσία: Θὰ δημοσιεύσουμε τὸ «Δικὸ σου χαμόγελο». Τὰ ἄλλα πολὺ κατώτερα. Δ. Γ ε ω ρ γ ι ο υ, Λευκοσία: Ἡ «Χαμένη Εὐτυχία» πολὺ καλὸ θὰ δημοσιευθῇ. Ἡ «Ἐκδίκησις» καὶ ἡ «Φθορὰ» μέτρια.

ANNABEL LEE

It was many and many a year ago,
In a kingdom by the sea,
That a maiden there lived whom you may know
By the name of Annabel Lee,
And this maiden she lived with no other thought
Than so love and be loved by me.

I was a child and she was a child
In this Kingdom by the sea:
But we loved with a love that was more than love,
I and my Annabel Lee,
With a love that the winged seraphs of heaven
Coveted her and me.

And this was the reason that, long ago,
In this Kingdom by the sea,
A wind blew out of a cloud, chilling
My beautiful Annabel Lee,
So that her high-born kinsman came
And bore her away from me,
To shut her up in a sepulchre
In this Kingdom by the sea.

The angels, not half so happy in heaven,
Went envying her and me—
Yes! that was the reason (as all men know)
In this Kingdom by the sea)
That the wind came out of the cloud one night,
Chilling and killing my Annabel Lee.

But our love it was stronger by far than the love
Of those who were older than we—
Of many far wiser than we—
And neither the angels in heaven above,
Nor the demons down under the sea,
Can ever dissever my soul from the soul
Of the beautiful Annabel Lee:

For the moon never beams without bringing me dreams
Of the beautiful Annabel Lee;
And the stars never rise, but I feel the bright eyes
Of the beautiful Annabel Lee;
And so, all the night-tide, I lie down by the side
Of my darling—my darling—my life and my bride,
In the sepulchre there by the sea
In her tomb by the sounding sea.

Ἡ μετάφρασις:

ANNAMPEL LE

Χρόνια τώρα διαβήκανε, ποὺ ἕναν καιρὸ,
σὲ μιὰ χώρα, στὴ θάλασσα ἐκεῖ,
ζοῦσεν ὄμορφη κόρη—τὴν ξέρεις θαρροῦ—
καὶ τὴν ἔλεγαν Ἀνναμπελ Λη.
Ζοῦσε ἡ κόρη ζητώντας νὰ τὴν ἀγαπῶ,
Κι' αὐτὴ νᾶναι γιὰ μένα τρελλή.

Τότε ἐγὼ ἦμουν παιδί, μὰ κι' αὐτὴ ἦταν παιδί
μέσ' στη χώρα τῆ θάλασσα ἐκεῖ:
νοιῶθαμ' ὅμως ἀγάπη πὸν ἦταν πάνω ἀπ' ἀγάπη—
ἐγὼ κι' ἡ Ἄνναμπελ Λῆ.
Τέτοια ἀγάπη, πὸν τὰ φτερωτὰ σεραφεῖμ
τοῦ Οὐρανοῦ, μᾶς ζηλεύαν πολὺ.

Κι' αὐτὴ ἦταν ἡ αἰτία, πὸν ἕναν καιρό,
μέσ' στη χώρα τῆ θάλασσα ἐκεῖ,
φύσηξ' ἄνεμος μέσ' ἀπ' τ' ἀνέφι καὶ πάγωσε
τὴν ὥραία μου Ἄνναμπελ Λῆ.
Τότες ἦσαν οἱ ἀρχόντοι γονιοὶ τῆς μεθ' ἡμῶν
καὶ μαζοῦ μὲν τὴν πῆραν σκαφτοί,
νὰ τὴν κλείσουν βαθιὰ σ' ἕνα μνημα
μέσ' στη χώρα τῆ θάλασσα ἐκεῖ.

Δίχως ὅμοια οἱ ἀγγέλοι στὰ οὐράνια εὐτυχιά
μᾶς φθογούσανε πάντα πολὺ—
ναί! κι' αὐτὴ ἦταν ἡ αἰτία (τὸ λὲν ὅλοι πιά,
μέσ' στη χώρα, τῆ θάλασσα ἐκεῖ)
πὸν ἦρθ' ἀγέρας τῆ νύχτα ἀπ' τὸ σύννεφο πέρα
παγερός, νὰ σκοτώσει τὴν Ἄνναμπελ Λῆ.

Μ' ἀγαπιώμαστε' ἐμεῖς πὸ βαθιὰ ἀπὸ πολλοὺς
πὸν ἦταν τόσο ἀπὸ μᾶς πὸ τρανοὶ—
πὸν ἦταν ὅλοι ἀπὸ μᾶς πὸ σοφοί—
καὶ μήτε οἱ ἀγγέλοι στοὺς πάνω οὐρανοίς,
μήτε κάτω οἱ δαμόνοι ἀπ' τὴ γῆ
μποροῦν νὰ χαροῦν—νὰ χωρίσουν ποτὲ
τὴν ψυχὴ μου ἀπ' τῆς Ἄνναμπελ Λῆ!

Γιατὶ ὡς φέγγει ἡ σελήνη, πάντα μου ὄνειρα στήνει
τῆς ὁλόμορφης Ἄνναμπελ Λῆ,
καὶ τ' ἀστέρια στὰ πλάτια μου θυμίζουν τὰ μάτια
τῆς ὁλόμορφης Ἄνναμπελ Λῆ.
Κι' ὅσο ὁ σάλος βογγάει, γέρον ἀγάλια στὸ πλάι
τῆς καλῆς—τῆς καλῆς μου νυφούλας τὸ πλάι
μέσ' στὸν τάφο τῆ θάλασσα ἐκεῖ,
στ' ἄσπρο μνημα, τ' ἀκόγιαλο ἐκεῖ.

Σπάνια κανεὶς συναντᾷ μιὰ τόσο ἐπιτυχημένη μετάφραση, μιὰ μετάφραση πὸν
νὰ ἀποδίδει τόσο πιστὰ τὴν ἐξωτερικὴ μορφή καὶ τὸ περιεχόμενο τοῦ πρωτοτύπου.
Ἡ τελευταία ἰδίως στροφή πὸν τὴν μουσικότητα κλείνει (πβ. τὶς ἐσωτερικὲς ὁμ/ξίες
beams+dreams, rise+eyes, tide+side+bride) ἀποδίδεται καὶ στὰ ἑλληνικὰ θαυμάσια,
χωρὶς νὰ χάνει τὴ μελωδικότητά της, οἱ δὲ ἐσωτερικὲς ὁμοιοκαταληξίες (σελήνη+στή-
νει, πλάτια+μάτια, βογγάει+πλάι+πλάι) ἀποδοθῆκαν ὁμοιοκαταληκτικὰ πλὴν τῆς τε-
λευταίας, γιὰ τὴν ὁποία στὴν ἑλληνικὴ ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἴδια λέξη. Τὸ μέτρο τοῦ
ποιήματος εἶναι ἴδιο. Ἀλλὰ ἐκεῖνο πὸν κυρίως μπόρεσε νὰ μεταφέρει ὁ μεταφραστὴς
εἶναι ὁ ρυθμὸς, ἡ μελωδία καὶ γενικὰ ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ πρωτοτύπου.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Παραδίδοντας τὸ βιβλίο μου στὴν κυκλοφορία (ἐκτὸς ἐμπορίου διὰ τὴν Ἑλλάδα),
θεωρῶ ὑποχρέωσή μου νὰ ζητήσω ἀπὸ τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ νὰ μοῦ συγχωρήσῃ τὴ
γλωσσικὴ ἀνομοιομορφία· ἡ ἀρχὴ τοῦ βιβλίου εἶναι γραμμένη σὲ γλῶσσα καὶ δοθογρα-
μικὸ σύστημα ἀσθητότερο, ἐνῶ τὸ τέλος ἀκολουθεῖ τὴ δημοτικὴ. Πρόκειται γιὰ ἕνα
μειονέκτημα τοῦ βιβλίου πὸν προῦτ' ἀπ' ὅλα λυπεῖ βέβαια τὸν ἴδιο τὸν συγγραφέα καὶ
ὀφείλεται εἰς τὴν τμηματικὴν συγγραφὴν καὶ δημοσίευσιν τῆς ὕλης. Σὲ νεώτερον ἔκδοσιν
θα ἀποκατασταθῇ βέβαια ἐντελῶς ἡ γλωσσικὴ ὁμοιομορφία. Ὡς πρὸς τὴν μορφήν, τὴν
ἀποτελεῖ προσωπικὴ ἐργασία, τὸ δὲ ὑπόλοιπο στηρίζεται σὲ ξένες ἰδίως πηγὰς) δὲν
ἐπιζητοῦμαι ἐπεὶ εἶναι ἀπεναντίας ἀσθητότητα. Μιὰ ὑπεύθυνα καλοπροαίρετη
κρίση, ὅσο δυσάρεστη κι' ἂν εἶναι, θὰ τὴν δεχθῶ μ' εὐγνωμοσύνη, καὶ θὰ συμμορφωθῶ,
στὴν ἐπομένη ἔκδοσιν, μὲ ὅτι ὀρθὸν θὰ μοῦ ὑποδειχθῇ τώρα, θὰ λυπηθῶ ὅμως ἂν ἀντι-
χρησθῶ χριτικὰς γραμμένους πάνω στὸ γόνατο, καὶ μὲ τὴ σειρά μου θὰ πιεράσω τοὺς
χριτικὸς πὸν θὰ βιασθῶν νὰ διατεπώσουν τὴ γνώμη τους μετὰ ἀπὸ ἕνα βιαστικὸν φυλ-
λομέτρομα ἢ πρόχειρον διάβασμα κι' ὅχι μελέτη τοῦ βιβλίου αὐτοῦ. Διότι τὴν ἐπιπολα-
στικότητα οὐτὲ στὸν ἑαυτὸ μου τὴ συγχώρεσα ποτὲ, οὔτε καὶ στοὺς ἄλλους τὴν ἀνέχομαι.

N. X.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΜΟΡΦΗ

Α' ΚΕΦΑΛΑΙΟ—ΜΕΤΡΙΚΗ

Σελ.

ΤΟΝΟΣ (Μέτρο, Ρυθμός, Μελωδία	9-15
ΣΤΝΙΖΗΣΗ — ΧΑΣΜΩΔΙΑ	15-20
ΕΜΜΕΤΡΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	21-22
ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΣΤΗ ΜΕΤΡΙΚΗ	23

Β' ΚΕΦΑΛΑΙΟ—ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ

ΣΤΡΟΦΗ	24-32
ΣΤΙΧΟΣ (Όπτική και Ήχητική μορφή, Όμοιοζατιληξία) ..	32-58

Γ' ΚΕΦΑΛΑΙΟ—ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ	59-66
ΜΥΑΛΛΑΝΤΑ	67-72
ΩΔΗ	72-76
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ	76-80
ΔΙΣΤΙΧΟ	80-83
ΣΟΝΕΤΤΟ	83-97
ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ	97-106

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΜΟΡΦΗ

Δ' ΚΕΦΑΛΑΙΟ—

ΘΕΜΑ	107-109
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ — ΜΟΡΦΗ	109-114

Η ΣΤΙΧΓΟΥΡΙΚΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΧΙΟΝΙΔΗ
ΓΥΠΩΕΝΚΕ ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ «ΚΟΣΜΟΣ
ΛΤΔ.», ΟΔΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΒΑΡΝΑΒΑ 8
ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΣΕ 500 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΜΗΜΑΤΙ-
ΚΑ ΣΑΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΙΗ' ΚΑΙ ΙΘ'
ΤΟΜΟΥ ΤΩΝ «ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ».

Ψηφιοποίηση: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου